

~~550.044~~

4B 7.370:2

MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉS ISKOLA
ÉS A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
KÖZLÖNYE

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM MEGBIZÁSABÓL

SZERKESZTI

FITTLER KAMILL

FŐMUNKATÁRS

GYÖRGYI KÁLMÁN

VIII. ÉVFOLYAM 1905

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

ATHENAEUM R.-TÁRSULAT NYOMÁSA.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal	Oldal		
Önálló cikkek.				
<i>Ács Lipót</i> : „Sárközi himzések“ s néhány szó a népies háziiparról	193	Két keresztelő kút	224	
<i>Dr. Czako Elemér</i> : Iparművészeti kiállítás Aradon	209	Művészettörténeti kongresszus Liège-ben ...	282	
<i>Czigler Győző</i>	161	Művészeti kongresszus Velencében	282	
<i>Divald Kornél</i> : Sáros vármegye szövött emlékei	80	Miniszteri szobák a milánói kiállításon ...	282	
<i>Dr. Éber László</i> : A karácsonyi kiállítás ...	1	A fiatal leányokat védő nők nemzetközi szövetsége	283	
<i>Dr. Gulyás Pál</i> : A bécsi könyvkötészeti kiállítás	41	A haarlemi gyermekművészeti kiállítás ...	283	
<i>Gróh István</i> : Gömörmegyei csipkék és himzések	53	Dunántúli kiállítás terve	283	
<i>Dr. Márton Lajos</i> : Az iparművészet könyve ...	56	Lukács György az iparművészetről	340	
<i>Mihalik Gyula</i> : A kaposvári kiállítás	249	A művészetek népszerűsítése	341	
<i>Özv. Mirkovszky Gézáné, Greguss Gizella</i> : »Népies építészeti vázlatok N. Mirkovszky Gézától«	268	Védekezés a kiállításokkal szemben	341	
<i>Ráth György</i>	189	Mosonyi (Pfeiffer) Hellmann	342	
<i>Ráth György emlékezete</i>	248, 249	A fa színezése	343	
<i>Supha Géza</i> : Költők, — iparművészek ...	29	Pályázati ügyek.		
<i>Szentiványi Gábor</i> : A Műbarátok kiállítása ...	198	Pályázat egy fali, függő ingaórára	79	
<i>Vig Albert</i> : Iparművészeti Vándorkiállítások	297	Eldölt csempe-kályha-, szálloda-szoba-, csomózott szőnyeg-, faragott aranyozott keret-pályázat	80	
S.: A kir. iparművészeti iskola jubiláris kiállítása	300	Sérelmes iparművészeti pályázat	81	
G. J.: Az Országos Iparművészeti Iskola jubiláris ünnepségei	337	Csipke-pályázat	81	
Különfélek.			Eldölt óraszekrény-pályázat	170
Bűnös Reklám	67	Képzőművészeti pályázat: gróf Andrássy Dénes és neje, Franciska grófné ösztöndíjára	170	
Horti Pál Amerikában	67, 222	Betű- és címtábla-pályázat	171	
Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásai	67	A Deutsche Kunst und Decoration darmstadti folyóirat pályázata	171	
Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása ...	166	Ötvös mesterek és tanítók a »Journal der Goldschmiedekunst« (Herm. Schlag Leipzig) által kiírt pályázat	171	
A liégi kiállítás	166	A magdeburgi iparművészeti iskola pályázata iparművészeti tanítókra	171	
Érem- és plakett-gyűjtemény	166	Az iparművészeti iskola pályázati munkái ...	233	
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter iparművészeti érme	167, 223	Művészi plakát-pályázat	233	
Képek és szobrok a királyi palotában	167	Művészeti pályázat két római magyar festőművészeti díjra	233	
A st.-louisi világiállítás	168, 282, 342	Magyar művész sikere nemzetközi pályázaton	236	
Az Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásai	168	Nemzetközi nőimunka-pályázat	236	
Helyreigazítás	170	Schiller emlékére hirdet eszmei pályázatot Nürnberg város tanácsa	236	
Három kitüntetés	221	Pályázat Rizal szobrára	236	
Ujabb iparpártolási mozgalom	221	Salzburg városa kiírt pályázata apró emléktárgyakra	236, 284	
Az 1906. évi milánói nemzetközi kiállítás	222, 282, 341	Brünni iparmúzeum művészi reklámra kiírt pályázata	236	
A velencei kiállítás magyar terme	222	Belső díszítés és butortervezéshez keres ügyes erőt Paul Schultze-Naumberg, Saalech ...	236	
A kaposvári iparművészeti kiállítás	223	A Haagai békepalotára kiírt pályázat	283	
Kórajzoló és könyvnyomók kiállítása	223	Eldölt plakát-pályázat Kolozsvárott	283	
A karácsonyi kiállítás	223, 341	Pályázat levélpapír díszítésére	283	
A bazilika belső díszítése	223, 341	Irógépet hirdető pályázat (Cim: Lambert Paris 42 rue Vivienne)	284	
A Trefort-plakettek	223	Csipke-tervre hirdet pályázatot az Art et Decoration	284	
Érdekes miseruha a XVII. századból	223			

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
Automata-tervekre hirdet pályázatot a kölni Stolwerck & Co cég	284
Siremlék-pályázatot hirdet a Wiesbadener Gesellschaft für bildende Kunst	284
Pályázat bélyegre és bekötési táblára	344
Eldölt pályázat (Gerenday-féle)	345
Az építési és műszaki rajzoló pályázata	345
Pályázat kandallóra	345
Városrendezési tervpályázat	345
Pályázat polgári konyhaberendezésre	345

Külföld.

A veneziai s egyéb kiállítások (Bécsben, Párisban, Darmstadtban, Milanóban). — Műtárgyárverések. — Plakátkiállítás az utcán. — Virágok akadémiaja Párisban. Müncheni exlibrisek. — A szt.-pétervári császári porcellángyár	73
Bécsi miniatura-kiállítás. — A müncheni iparművészet és az Andrássy-mauzoleum. Japán ház. — Orlih Emil. — Van de Velde. — Drezdai kiállítás. — A stockholmi Nordische Muzeum. — A st.-louis kiállítás kitérítései és vására.	171
A st.-louis világhiállítás kitérítései	177
Kiállítások: Liège, Róma, Venezia, Drezda Páris, Orleans, Haarlem, Bruxelles, Berlin, 1906-iki orsz. német kiállítás Drezdában. Művészies házak. — Gurlit a modern építészetről	241
Muzeális politika. — Német népművészet. Kiállítási krónika	284
Az idei National Competition. — A francia iskolák. — Könyvkötészeti kiállítás. — Kiállítás itt és ott. — Miről beszélnek a művészeti kongresszuson. — A modern iparművészet újabb hódítása. — Iparművészeti tanulmányút tengeren. — Bing	348

Szakirodalom.

Gelléri Mór: Egy amerikai világhiállítás körül	75
A „Mintalapok“ szakfüzetei	76
Szepesvármegye Művészeti Emléke. Szerkeszti dr. Vajdowszky János	76
Kende István: Az aquarellfestés kézikönyve, kezdők számára	77
Luer, dr. Herm. und dr. Max Creutz: Geschichte der Metallkunst	78
A „Művészeti Könyvtár“ nyomása	78
Moderne Bauformen	78
Faragó Ödön: Iparművészet	177
Boros Rudolf: A művészeti rajz- és tervezés elemei	178
Deux Cent Cinquante Bordures par Albririo, Bocard Bellery Desfontaines	178
Georg Friese: Jahrbuch für den Zeichen- und Kunstunterricht	178
Magyar Nyomdászok évkönyve	349
Fejezetek a gyermekrajzok lélektanából	349
Vasútaink és a magyar kultúra	349
The Burlington Magazine	349

Hivatalos tudósítások.

Iparművészeti kitérítések	82
Iparművészetünk az 1906. évi milánói kiállításon	82
Állami vásárlások a Magyar Iparművészeti Társulat 1904. évi karácsonyi kiállításán	83
Az iparművészeti múzeum 1904-ben	83
A magyar iparművészeti társulat választmányának ülése	84, 181, 183, 242, 351
Új rendes tagok	86, 188, 244, 296, 356
Új alapító tag	296
Sorsolási jegyzék	87
Az iparművészeti múzeum gyűjteményeinek gyarapodása 1903-ban	87
A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 500 frankos iparművészeti nagy érme	82, 179
Felhívás a Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítására	179
Vidéki iparművészeti kiállítások	82, 180
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter szabályzata a 2000 koronás állami nagy díj kiadására vonatkozólag	181
Munkás-előadások az iparművészeti múzeumban	181
A magyar iparművészeti társulat közgyűlése	185
A magyar iparművészeti társulat rendkívüli közgyűlése	187
Kaposvári iparművészeti kiállítás	294
A kolozsvári iparművészeti kiállítás elhalasztása	296
Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola jubiláris kiállítása	296
Az orsz. iparművészeti múzeum és iskola könyvtára	296
Photo-Club kiállítása	296
A magyar iparművészek törzskönyve	350
A milánói kiállítás grafikai csoportja	355
A munkás-előadások programja	356

Képek jegyzéke.

Butorok.

Ebédülő. Tervezte Vigand Ede, készítette Fodor Mihály utóda	6
Iskolaszoba. Tervezte Vigand Ede, készítette Mócsay József	6
Kerti ebédülő. Tervezte Vigand Ede, készítette Mócsay József	7
Iskolaszoba. Tervezte Löffler Béla, készítette Gera Lajos	7
Ebédülő. Tervezte Faragó Ödön, készítette Bányai Viktor	8
Fogadószoba. Tervezte Faragó Ödön, készítették Steinbach Gábor kárpitos és Lukacsovits Lajos asztalos	8
Ebédülő. Tervezte Nemes Ödön, készítette Kántor Tamás	9
Ebédülő. Tervezte és készítette Domokos I.	9
Szállodaszobák. Tervezte Hoepfner Guidó és Györgyi Géza, készítette Gelb M. és fia	10
Uri dolgozószoba Simay Lajostól	11

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal	Oldal
Hálószoza. Tervezte <i>Faragó Ödön</i> , készítette <i>Rowlovszky Ágoston</i> 11	Fedeles kupa sötétkék mázzal 70
Körmöcbányai stallium részlete. (Iparművészeti Múzeum tulajdona) 62	Zsolnay-féle újabb gyártmányok 71
Besztercebányai városi levéltár ajtaja 63	Besztercebányai kályha a XVII. századból 72
Olasz késő renaissance-asztal a XVII. sz. elejétől 64	Fayence-váza. Tervezte <i>Jesze Kálmán</i> 232
Román stílusú szekrény az Obazinai templom sekrestyéjéből 86	Virágváza. Tervezte <i>Jesze Kálmán</i> 244
Román-gót stílusú szekrény a Noyoni templomból 87	Majolikavázák. Tervezte <i>Abt Sándor</i> és <i>Nagy Mihály</i> , az iparművészeti iskola volt növendékei. Készültek a pécsi <i>Zsolnay-gyárban</i> 313
Leányszoba. Tervezte <i>Undi Mariska</i> , az asztalosmunkát készítette <i>Mócsay József</i> 201	
Könyvszekrény. Tervezte <i>Kriesch Aladár</i> , készítette <i>Mócsay József</i> 202	Ékszer-, ötvös- és zománcművek.
Ebédülő-szekrény. Tervezte <i>Vigand Ede</i> , készítették <i>Fodor Mihály</i> utódai 203	Díszalbum. A kolozsvári szabadelvűpárt ajándéka Hegedüs Sándornak, képviselő-ségének 20 éves jubileumára. Készítette <i>Sárga János</i> Kolozsvár 26
Műterem. Tervezte <i>Kriesch Aladár</i> , az asztalosmunkát készítette <i>Mócsay József</i> 204	Női mente-csatok ezüsből. Tervezte és készítette <i>Háry Gyula</i> 27
Ebédülő. Tervezte <i>Vigand Ede</i> , készítették <i>Fodor Mihály</i> utódai 204	À jour zománcoz ékszerek aranyból, drágaköves, faragott fésű szaruból. Tervezte és készítette <i>Tarján Oszkár</i> 28
Gyermekszoba. Tervezte <i>Undi Mariska</i> , az asztalosmunkát készítette <i>Mócsay József</i> 205	Pázmány-émlékserleg. Készítette <i>Hibján Samu</i> 29
Mappatartó, szék és ülőke. Tervezte <i>Kriesch Aladár</i> , az asztalosmunkát <i>Mócsay József</i> , a bőrmunkát <i>Belmonte Leó</i> készítette 205	Emlékserleg, <i>Beck Ö. Fülöptől</i> 31
Uri dolgozószoba. Tervezte <i>Jankó Gyula</i> , készítette <i>Lisinszky Lajos</i> Arad 206	Serleg domborított ezüsből. <i>Tarján Oszkártól</i> 39
Leányszoba. Tervezte <i>Reinhart Kálmán</i> , készítette <i>Reinhart Fülöp</i> Arad 207	Ereklyetartó. Özv. Petrovits Mihályné tulajdona 214
Szalonasztalka, ékszerdoboz és vasgyertyatartó. Tervezte <i>Jankó Gyula</i> , készült az aradi áll. fa- és fémpari szakiskolában 213	Asztaldísz ezüsből. Tervezte és mintázta <i>Kiss Károly</i> 238
Kerevet, ovális asztal, karosszék. Bieder-mayer-típusok. <i>Urbán Iván</i> tulajdona 214	Ezüst emléktál. Tervezte <i>Mühlstein Imre</i> (az orsz. iparművészeti iskola pályázatai) 232
Somogyi parasztszoza 245	Násfa. Tervezte <i>Mozer József</i> , tanár <i>Hibján Samu</i> . Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 332
Szalonasztalka. Tervezte <i>Nasch Géza</i> , tanár <i>Gyalus László</i> . Készült <i>Gelb M. fia</i> bútorgyárában. Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 310	Kehely, aranyozott ezüst zománccsítéssel. Tervezte és készítette <i>Csajka István</i> , tanár <i>Hibján Samu</i> 336
Dohányzóasztalka. Tervezte <i>Nasch Géza</i> , tanár <i>Gyalus László</i> . Készült <i>Gelb M. fia</i> bútorgyárában. Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 311	Serleg, vert ezüsből. Tervezte és készítette <i>Zentál László</i> , tanár <i>Herpka Károly</i> . Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 336
Festett ellenző. Tervezte <i>Wallmann Károly</i> , tanár <i>Sándor Béla</i> . Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 320	
Szalonbútor. Tervezte <i>Nasch Géza</i> , tanár <i>Gyalus László</i> . Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 334	Textil.
Leányszoba. Tervezte <i>Tálos Gyula</i> 335	Égetett bársonypárna. <i>Szász-Sommer Vilmostól</i> 12
Agyag- és porcellánművek.	Égetett bársonypárnák. <i>Mirkovszky Greguss Gizellától</i> 12
Grés- és ezozinedények. Zsolnay-gyár, Pécs 34	Misemondóruha, fehérselyem, aranyhímzéssel. <i>Izabella</i> háziipari egyesület Pozsony 33
Terracotta-edények. Készültek <i>Stark Zsigmond</i> zólyomi gyárában 35	Szövött fali szőnyeg. <i>Kloszka Rezső</i> rajza után készítette <i>Kovalszky Sarolta</i> 36
A cserépkályha-pályázat nyertes művei. Tervezték <i>Fehérkuthy Bálint</i> és <i>Dósa Lukács</i> 47	Égetett és festett bársonyfriz, készítette <i>Undi S. Mariska</i> 46, 47
Minták féldrágakövekből készíthető dísztagyakhhoz 66	Gömörmezei csipkék és hímzések 52
Wedgewood-féle edények 69	Régi gömörmezei csipkék 54, 55
Erdélyi sgraffitó edények. 69	Két antependium a gáboltói r. k. templomból, selyem- és gyapjuhímzések. XVII—XVIII. század 92
Takács-céh korszója 1844-ből. Magyar fölirattal 70	Zsubrikált és színes selyemmel hímzett kendővég Péchujfalváról. XIX. század 92

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal	Oldal
Oltárkendő részlete, pamuttal átszőtt must- rás vászon Bártfáról 97	Két terítő szegélye Giráltról. Vörös selyem- hímzések. XVIII. század 136
Kendő-részlet pamuttal átszőtt mustrás friesről. XV—XVI. század 98	Terítő részlete Kriványról. Sárga selyemhím- zés. XVIII. század 136
Terítő Nagy-Sárosról, posztómozaik. XVIII. század 99	Kendőszegély Mocsolyáról. Sárga selyem- hímzés. XVIII. század 136
Hímzett kazula kereszt Rokitóról. XV. sz. század 100	Részlet egy bányasoóvári lepedő-csipke- szegélyről. XVIII. század 140
Hímzett kereszt egy bártfai kazuláról. XV. század 100	Kendővég Raszlavicáról. Színes selyemhím- zés. XVIII. század 145
Utolsó ítélet, részlet a bártfai kazuláról. XV. század 101	Kendővég Hanusfalváról. Zöldes-kék selyem- hímzés. XVIII. század 145
Vörös bársonnyal átszőtt kazula Bártfáról. XV. század 102	Kendővég Aranypatakról. Vörös pamut- hímzés. XVIII—XIX. század 145
Aranybrokat kazula Bártfáról. XV. század Kazula domboru hímzésekkel Bártfáról. XV. század 103	Ezüst- és aranycsipkék egy kisszebeni és bártfai és egy eperjesi oltárterítőről és egy nagyásrósi miseruháról 146
Selyemdamszt miseruha Aranypatakról. XV. század 104	Csipkeantependium Giráltról (részlet). XVII. század 147
Vörös bársonnyal átszőtt kazula Bártfáról. XV—XVI. század 104	Részlet egy kisszebeni alba csipkealjáról. XVIII. század 147
Kazula Berzevicéről. XVI. századbeli hím- zéssel díszítve 113	Részlet a berzevicei csipkealbából. XVII. század 148
Kazula Berzevicéről. XVII—XVIII. század- beli hímzéssel díszítve 113	Oltárterítő részlete Kriványról. XVII—XVIII. század 148
Kazula Richwaldról. XVII—XVIII. század Kazula Licsértről. XVII. század 116	Varrott csipke mintája C. Vecellio művéből. XVI. század 149
Kehelytartó Licsértről. XVIII. század 117	Macaramé-munka. XVII. század 149
Pluviale Licsértről. XVIII. század 117	Részlet egy bányasoóvári lepedő-csipkesze- gélyről. XVII—XVIII. század 149
Antependium Eperjesről. XVIII. század 118	Ábrahám históriájával varrott rece Nagy- Sárosról. XVII. század 150
Részlet a giraltí antependiumról. XVIII. sz. Az izségi kazula hímzése. XVIII. század 119	Olasz korszakkal és alakosan varrott rece Szepeshelyről. XVII. század 150
Kazula Berzevicéről. XVIII—XIX. század Uraszalterítő Bártfáról fekete selyem- és aranyhímzés. XVI. század 120	Gránátalmás rece Bányasoóvárról. XVII— XVIII. század 151
Aranyhímzés Eperjesről. XVII. század 124	Szőlőtöves rece Bányasoóvárról. XVIII. sz. Bányasoóvári lepedőrecék. XVIII. század 152
Patyolatkendő szegélye Bártfáról. XVIII— XIX. század 125	Szálvonással varrott kendővég Péchujfalváról Antependiumrece Nagysárosról. XVII— XVIII. század 157
Hímzett sarokkitöltések uraszalterítőkről 129	Antependiumrece Nagysárosról. XVIII. sz. Egy bányasoóvári lepedő recéi. XVII— XVIII. század 158
Kehelytartó hímzett betétje Bártfáról. XVIII. század 130	Recék és csipkeszegély bányasoóvári lepe- dőkéről. XVII.—XVIII. század 159
Aranyval hímzett sarokkitöltések Eperjes- ről. XVII. század 130	Terítő részlete. Szálvonással varrott háló- munka Nyárs-Ardóról. XVIII. század 160
Népies hímzések uraszalterítőkről Klem- bérk, Tölcseemes, Miklósvágás 131	Sárközi hímzések. Acs Lipót fölvételei 194—197
Lepedő szegélye Gyapjuhímzés Zboróról. XVII. század 132	Applikációs munkával készült fali disz. Tervezte és készítette <i>Undi Mariska</i> 201
Antependium részlete. Gyapjuhímzés Gábol- tóról. XVIII. század 132	Misemondó ruha. A bencés-rend pannon- halmi rendházának tulajdona. XVIII. sz. Csökölyi ködmén piros szattyánbőr-appli- kációval 248
Kendővég Gáboltóról. Vörös pamuthímzés. XVIII. század 133	Csipke. Tervezte <i>Oetzelberger</i> és <i>Schusztik</i> . (Szünidei munka.) Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 303, 304
Kendővég Tarkóról. Szederjes selyem, arany- és ezüsthímzés. XVI—XVII. század 133	Hímzett kendőszél. Tervezte <i>Klein Dezső</i> . Készült <i>Daincz Juliska</i> magán nőipari iskolájában. Az Iparművészeti iskola jubi- láris kiállítása 304
Albaszegély részlete Raszlavicáról. Sárga selyem- és ezüsthímzés. XVII. század 133	Hímzett falidisz. Tervezte <i>Biró Mihály</i> , tanár <i>Grók István</i> . Készült a budapesti áll. nőipariskolában. Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása 305
Oltárkendő szegélye Komlós-Keresztesről. Színes selyem- és aranyhímzés. XVII. sz. Terítő szegélye Sárpatakról. Színes selyem- hímzés. XVII—XVIII. század 134	
Kendő szegélye Raszlavicáról. Színes selyem- hímzés. XVIII. század 134	
Oltárterítő szegélye Péchujfaluról. Színes selyem- és aranyhímzés. XVII—XVIII. sz. Terítő szegélye Péchujfalváról. Színes selyem- hímzés. XVIII. század 135	
Alba szegélye Szent-Imréről. Színes selyem- hímzés. XVIII. század 135	

TARTALOMJEGYZÉK

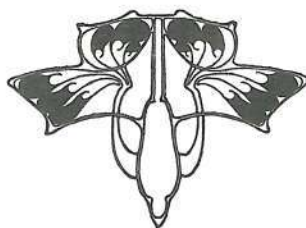
	Oldal		Oldal
Bőrművek.			
Ellenző. <i>Nagy Sándor</i> terve után bőrbemetszette <i>Fischhof Jenő</i>	17	Kandalló-keret. Tervezte <i>Tary Lajos</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	228
Karosszék vésett bőrmunkával <i>Fischhof Jenő</i> -től	17	Bronz-tintatartó női íróasztalra. Tervezte és mintázta <i>Frim Jenő</i> . Az I. díj nyertese. (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	229
Könyvtábla domborított és színezett bőrből <i>Fuchs Margittól</i>	18	Pajzs fémdomborítás, tervezte és mintázta <i>Mühlstein Imre</i>	229
Domborított és vésett bőrmappa <i>Schedel Dórától</i>	18	Villanylámpa. Tervezte <i>Kiss Károly</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	230
Szivartárcák vésett és színezett bőrből. <i>Nagy Sándor</i> rajza után metszette <i>Belmonte Leo</i>	19	Villanylámpa. Tervezte <i>Bódy Kálmán</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	231
Könyvtábla domborított bőrből <i>Fuchs Margittól</i>	19	Bronz-tintatartó (női íróasztalra). Tervezte és mintázta <i>Bódy Kálmán</i> , a II. díj nyertese. (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	237
Arcképkeret, szivartárca, lámpaellenző. <i>Nagy Sándor</i> terve után bőrbemetszette <i>Belmonte Leo</i>	20	Bronz-tintatartó. Tervezte és mintázta <i>Raduly János</i> , a III-ik díj nyertese. (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	237
Keztyűdoboz födele. <i>Nagy Sándor</i> rajza után bőrbemetszette <i>Fischhof Jenő</i>	25	Diszedény márványból. Tervezte és mintázta <i>Csiszér János</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	239
Emlékalbum <i>Fischhof Jenő</i> -től	25	Hegedűs Gyula mellszobra. Az országos iparművészeti iskola volt növendékének <i>Ligeti Miklósnak</i> műve	331
Szobrászati művek és fémmunkák.			
»Kakas« <i>Markup Bélától</i> , bronzba öntötte <i>Haraszi József</i>	35	Szenteltvíztartó, domborított réz. Tervezte és készítette <i>Winterstein Salamon</i> , tanár <i>Herpka Károly</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	301
A budapesti lipótvárosi Szent István-templom számára készített falicsillár, aranyozott bronzöntés. Tervezte <i>Kauszer József</i> , mintázta <i>Szabó Antal</i> , készült a Zellerin-féle gyárban	40	Villamos lámpatartó tervezte és mintázta <i>Szabó Károly</i> , tanár <i>Loránfi Antal</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	301
A budai királyi palota habsburgi terméhez vezető lépcső bronz-kandeláberje. Tervezte <i>Hauszmann Alajos</i> , mintázta <i>Szabó Antal</i> , készült a Zellerin-gyárban	45	Gyermek-mellszobor. <i>Radnai Bélától</i> , az iparművészeti iskola volt növendéke. (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	305
Virágtartó domborított rézlemezből, készíttette <i>Jancsurák Gusztáv</i> . Talapzatát vasból kovácsolta <i>Forreider-Schiller</i>	79	Síremlék. Tervezte és mintázta <i>Székely Károly</i> . Tanár <i>Mátrai L. Gyula</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	306
A tarcali templom keresztelőkútja kovácsolt vasból	224	Női alak-tanulmány. Mintázta <i>Bódy Kálmán</i> , tanár <i>Loránfi Antal</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	307
A nagymihályi templom keresztelőkútja, kovácsolt vasból. Tervezte <i>Konrády Lajos</i> . Készítette <i>Buchner Béla</i> , kassai vasműves	224	Kútmotívum. Tervezte és mintázta <i>Székely Károly</i> , tanár <i>Mátrai Gy. Lajos</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	307
Márvány-kandalló. Tervezte <i>Csiszér János</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	218	Késő bánat. Tervezte <i>Lukácsy Béla</i> , az iparművészeti iskola volt növendéke. (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	314
Márvány-kandalló. Tervezte <i>iff. Székely Károly</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	219	Ékszerartó bronzból. Tervezte és mintázta <i>Bódy Kálmán</i> , tanár <i>Loránfi Antal</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	315
Márvány-kandalló. Tervezte <i>Nemes György</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	220	Ádám és Éva, bronz. Tervezte és mintázta <i>Szamolovszky Ödön</i> . Az iparművészeti iskola volt növendéke. (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	315
Márvány-kandalló. Tervezte <i>Poroszlai Sándor</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	225	Zászlótalapzat (márvány és bronz). Tervezte és mintázta <i>Gách István</i> , tanár <i>Mátrai L. Gyula</i> . (Az iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.)	316
Sekrestye-ajtó (keret márvány, ajtó tölgyfa). Díjazott pályamű. Tervezte és mintázta <i>Nemes György</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	226	Éva. Tervezte és mintázta <i>Szamolovszky Ödön</i> , az iparművészeti iskola volt növendéke	317
Sekrestye-ajtó (keret márvány, ajtó tölgyfa). Díjazott pályamű. Tervezte és mintázta <i>Székely Károly</i> . (Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázata)	227		

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal	Oldal	
Aquatinta. <i>Vadász Miklóstól</i> , tanár <i>Doby Jenő</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása) 322	Faragott elefántcsont varrószekrény. <i>Gr. Andrássy Dénes</i> gyűjteménye, Krasznahorka 59	
Homlokdísz. Tervezte <i>Nemes Gy.</i> 339	Antonio Leoni: »Pál fordulása.« Dombornú a <i>Müncheni Nemzeti Múzeumban</i> 60	
Népművészeti famunkák és faragványok.		
<i>Ládi Bálint</i> háza Jász-Apáthin 269	Veit Stoss: »Mária halála«. A krakói templom főoltárának középső része 61	
Sokác-kapu Béregen (Bács-m.) 270	Toilette. Tervezte és mintázta <i>iff. Mátrai Lajos S.</i> , tanár, fába faragta <i>Ruff András</i> . (Az Iparművészeti isk. jubiláris kiállítása.) 314	
<i>Mészáros János</i> kerítése Jász-Apáthin 270	Kuruc. Fametszet <i>Majorovics Lajostól</i> , tanár <i>Morelli Gusztáv</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 323	
Kapuzat Nagykátán 271	Architektúra, installáció.	
Verejtékes rács Jász-Apáthin 271	A karácsonyi kiállítás részlete 5	
Kerítés Jász-Apáthin 272, 273	A liégi iparművészeti kiállítás magyar csoportja. Tervezte és rendezte <i>Faragó Ödön</i> 215	
Pitvarajtó Jász-Apáthin 272, 273	Az 1905. évi velencei nemzetközi művészeti kiállítás magyar terme. Tervezték <i>Bálint Zoltán</i> és <i>Jámbor Lajos</i> 216	
Verejtékes rács Jász-Apáthin 272, 273	A kaposvári iparművészeti kiállítás részlete 254	
Kerítések Jász-Apáthin 274	Fényképező-művészet.	
<i>Antal Vince</i> kerítése Jász-Apáthin 274	Női arckép. <i>J. C. Strauss</i> , St.-Louis 253	
Kerítés Jász-Apáthin 275	A kútnál. <i>C. Bellivet</i> , Páris 254	
Pitvarajtó Jász-Apáthin 275	Felhőtanulmány. <i>Friedr. Bauer</i> 254	
Kiskapu és kerítés Jász-Apáthiról 276	Birkanyáj poros úton. <i>Charles Job</i> , Sussex 255	
Kémény Jászakisérről 276	Pipacsok. <i>Mrs. Cabry</i> , London 255	
Vértelek Zinner-deszkával Jász-Apáthin 276	Holdvilágos est St.-Wolfgangban. <i>Hermann C. Kosel</i> , Wien 256	
<i>Merész József</i> kapuja Jászakiséren 276	Master Jack Drummond. <i>P. H. Pierze</i> , Boston 256	
Háztető Jász-Apáthiról 277	Részlet a Velencei St. Marco-ból. <i>Ivanovitch Pál</i> 257	
Pitvar felajtó Nagy-Kátán 277	Női arckép. <i>Victor Stouffer</i> , Bruxelles 257	
Törülközőtartó a gerenda alatt, Tápió-Süly 278	Libák. <i>Nagyrévi Haranghy György</i> 258	
Fokosnyél a Jászágóból 278	Kagylóhalászok. <i>Gróf Teleki Sándor</i> 258	
Kiskapu Jász-Apáthiról 278	Vihar. <i>J. Deslis</i> , Touraine 259	
Háztető és vértelék Jász-Apáthiról 279	Ébredés. <i>Hermann C. Kosel</i> , Wien 259	
Háztetőrészlet Nagy-Kátáról, <i>özv. Kovács Józsefné</i> háza 279	Női arckép. <i>Hermann C. Kosel</i> , Wien 260	
Vértelék cinerdeszkával Jász-Apáthin 280	Nevető nő. <i>F. Detaille</i> , Marseille 261	
Vértelék <i>Vincze Imre</i> házáról Jász-Apáthin 280	Eleonora Duse. <i>Carlo Csintto</i> , Genova 262	
Festett szék Nagy-Kátáról 281	Fiumei kikötő. <i>Gróf Eszterházy Mihály</i> 262	
Kukoricagőre Jász-Apáthin 281	Egy yorkshire-i völgy. <i>A. Horsley</i> , Hinlör 263	
<i>Gutai Pál</i> kovács háza, Tápió-Süly 285	Két veronai nő. <i>J. Craig Anner</i> , Glasgow 263	
<i>Kecser Gergő</i> háza, Tápió-Süly 286	Tanulmányfej. <i>Feledi Dezső</i> 264	
<i>Lendvay Sándor</i> háza, Nagykut 287	Téli est. <i>Dr. H. Bachmann</i> , Graz 264	
Galambház Nagykátán 288	Háromszínű autotypia. Természet után. <i>iff. Weinwurm A. és Társától</i> 356	
Galambház Jászakiséren 289		
Filagória részlete Jászakisérről 289		
Bölcső Jász-Apáthiról 290		
Ablak Jász-Apáthiról 290		
Vértelék <i>Kovács József</i> házából Jász-Apáthin 291		
Kapu és kerítés Jász-Apáthin 291		
Kőkép Tápió-Sülyben 291		
Mezőcsáthi templomkarzat 292		
Csökölyi ház eleje 293		
Faragványok.		
»Szent Antal«. <i>Telcs Ede</i> mintája után fából faragta <i>Barabás Lajos</i> 36		
Faragott ékszerládika. Tervezte <i>Horti Pál</i> , készítette <i>Schmidt Miklós</i> 37		
Faragott elefántcsont-tábla. <i>Zágrábi dóm</i> 58		
Lipsanotheka (mellső oldala). <i>A bresciai Museo Quirniaoban</i> 58		
Faragott elefántcsontserleg. <i>Lücke</i> műve 59		
Faragott elefántcsontkancsó. Steinhardt mór-dorában 59		
	Díszítő festészet.	
	Festett betétek szárnyas ajtó felett. Tervezte és készítette <i>Undi Mariska</i> 200	
	Ékítményes rajz. Tervezte régi magyar hímzésmotívumok felhasználásával <i>Kalmár János</i> . (Az orsz. iparművészeti isk. pályázata) 217	
	Legyező. Tervezte <i>Gruics Lajos</i> 218	

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal	Oldal
Legyező. Tervezte <i>Tary Lajos</i> . (Az orsz. iparművészeti iskola pályázata) 219	Tervezetek és vegyeselek.
Modern térkitöltés. Tervezte <i>Kovács Sámuel</i> . (Az orsz. iparművészeti iskola pályázata) 220	Trefort-plakett <i>Berán Lajostól</i> 38, 39
Fali friz. Tervezte <i>Wolf József</i> 225	Hofer Károly síremlékének reliefje <i>Berán Lajostól</i> 38
Festett fali friz. Tervezte <i>Lipóth Ferenc</i> . (Az orsz. iparművészeti iskola pályázata) 228	Czigler Győző arcképe 166
Festett fali friz. Tervezte <i>Kurbel B.</i> (Az orsz. iparművészeti iskola pályázata) 234	A kereskedelemügyi m. kir. minister iparművészeti érme. Tervezte <i>Beck O. Fülöp</i> 167
Mennyezet-terv. Tervezte <i>Koremy József</i> , tanár <i>Feichtinger Gy.</i> 308	Ráth György arcképe VIII. évfolyam, 5. szám
Festett friz. Tervezte <i>Pintér</i> , tanár <i>Gróh István</i> . Az iparművészeti isk. jub. kiállítása 308	Allegoria Ráth György emlékére VIII. évfolyam, 5. szám.
	Alaktanulmány. Tervezte <i>Nemes György</i> , tanár <i>Pap Henrik</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 319
Lakkművek.	Gyermek-képeskönyv. Illusztrációs <i>Vadász Miklóstól</i> 320, 321
Evező. (Kashmir lakkmű) 57	Üvegbura. Tervezte <i>Bödy Kálmán</i> , tanár <i>Benczur Béla</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 324
Szudh-palack 57	Üvegezett kapu. Tervezte <i>Nasch Géza</i> , tanár <i>A. Balogh Loránd</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 328
Doboz, hindu lakkmű (Karnulli) <i>Hopp Ferenc</i> gyűjteményéből 57	Családház előcsarnoka. Tervezte <i>Fejérkuthy Bálint</i> és <i>Dosa Lukács</i> volt növendékek. (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 329
	Plakát. Tervezte <i>Jámbor Lajos</i> 302
Gyermekjátékok.	Plakát. Tervezte <i>Schuszlik Dezső</i> . (Az Iparművészeti iskola jubiláris kiállítása.) 302
Gyermekjátékok és sétatálca-markolatok ... 23	Díszfelirat <i>Pap Henriktől</i> 333
Itató 24	Óra. Tervezte <i>Jámbor Lajos</i> 338
Mátyás király fekete serege 49	A M. Iparművészeti Társulat St.-luisi kiállítási oklevele 342
Tyúk csibékkel 49	Ex-libris. <i>Csányi K.-tól</i> 343
Burító libákkal 49	Levéldísz. <i>Barkász Lajostól</i> 344
Juhnyáj gémes kúttal 49	Levéldísz. <i>Gondos Emmától</i> 346
Egyszer volt Budán kutyavásár 50	Levéldísz. <i>Kőváry Szilárdtól</i> 347
Vadruca 50	Levéldísz. <i>Lakatos Arturtól</i> 347
Trójai faló 50	Levéldísz. <i>Trnynák Osvaldtól</i> 347
Galambdúc és játéktartó-padocska és kisdédóvó modell 51	
Lovastorna 68	
Sakkbábúk 78	
Vegyes gyermekjátékok 206, 207, 208	

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS.

AZ IDŐSZAKI MŰVÉSZETI kiállítások sajátságos, modern intézményének megvan a maga különleges, nehezen elemezhető pszichológiája. Akárhányszor megfigyelhetjük, hogy az ilyen kiállítások látogatóikban olyan lelki állapotot idéznek elő, amely más alkalommal nem lép föl.

A művészeti kiállítások keletkezésére, alakulására a művészettörténeti múzeumok gyakorolták a legnagyobb hatást. Míg a múzeumokban a múlt idők művészeti alkotásai vannak fölhalmozva, a kiállítások a jelen vagy közelmúlt termékeit tárják elélnk, de van bennök valami közös vonás: a kiválasztás, bizonyos magasabb mérték alkalmazása, az elrendezés hasonló módja, a gyönyörködés mellett az oktató célzat, a tetszetősség mellett a rendszeresség bizonyos formája.

A kiállításoknak azonban nincsen pusztán elméleti rendeltetése; gyakorlati céloknak is szolgálnak, bizonyos tekintetben a vásárok raffinált formái is. Amit bennök látunk, az nagyrészt eladó — ez a leghatározottabb különbség a múzeumokkal szemben — és ez a körülmény többé-kevésbé erősen külsőleg is kifejezést nyer.

E kettős, egyfelől elvont, oktató, majd nem tudományos és másrészt gyakorlati célzat szerves egyesülése olyan jelenségnek a forrása, amely, mint modern kulturális életünk elismert tényezője, a legsajátosabb pszichológiai hatású, bár a látogató csak ritkán jut a benne fölkellett lélekállapot öntudatára. Az okulás és gyönyörködés mellett fölbred az az ösztön is, hogy magunkévá tegyük, amit

látunk és a megvásárlás lehetősége még akkor is benne él tudatunkban, ha egyénilig nincs is módunkban vágyunkat ki-elégíteni. Számtalan finom, sokszor ugyan-csak nehezen megkülönböztethető árnyalatból alakul a kiállítások átlagos látogatójának sajátságos, modern lelki állapota, amely viszont a kiállítások rendezését sajátos föltételeken alapuló gyakorlatná teszi.

Ez időszak kiállítások azonban egy-szersmind azok az elsőrangú fontosságú források is, amelyekből művészetünk mai állapotával megismerkedhetünk. De csak korlátolt mértékben. Ha régebbi keletű, néhány évtized előtti művészeti folyóiratokban lapozunk, sokszor szinte csodálkozva vesszük észre, mennyivel másképen tűnnek föl előttünk még a közel múlt jelenségei is, mint ahogy a kortársak látták őket. Amit egykor kiválóan fontosnak, a haladás nevezetes tényezőjének tartottak, arról ma gyakran éppen annak ellenkezőjét mondhatjuk.

A krónikás a jelenben, közletről szemléli az eseményeket és följegyzi azokat, ahogyan szeme előtt föltűntek, szakadatlan láncolatban, kis és nagy dolgokat egyaránt. A történetíró hátrafelé tekintő ábrázatával beletekint a múltba, kritikai mérlegre teszi annak eseményeit, megkülönböztetve a fontos jelenségeket a kevésbé nevezeteseiktől, megállapítja azok összefüggését, okaikat és okozataikat. Amannak nagy előnye a közvetlen szemlélet lehetősége, a rendelkezésére álló anyag gazdagsága, színessége, ez viszont, távolról látván a dolgokat, biztosabban megítélheti azok viszonylagos nagyságát, arányait. Amaz pompás, csillogó képet nyer, amelynek számtalan részlete azonban rendetlenül, ötletszerűen csatlakozik egymáshoz, ennek szemében az igazán nagy események kimagaslanak, a jelentéktelenek eltör-

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

pülnek és egységesebb, harmonikusabb lesz a kép, bár a távolságnál fogva a színek meg is halványodnak.

Ha valamely művészeti kiállítás mértékével tisztába akarunk jönni, akkor egyesíteniünk kell a krónikás és történetíró eltérő szempontjait. Élnünk kell az alkalommal, föl kell használnunk a pillanatot, amely soha többé nem tér vissza, másrészt azonban arra is törekednünk kell, hogy mintegy távlatból tekintve a dolgokat, meglássuk azokat a fő vonásokat is, amelyek valamikor a legfontosabbaknak tűnhetnek majd föl.

Paradoxnak látszik ez állítás, pedig igaz, hogy művészeti jelenségeink mai gondolkodó szemlélőjét az a kérdés foglalkoztatja leginkább, milyen színben tűnhetnek föl azok egykor, a jövő nemzedékek szemében, míg viszont a múltból gyakran jobban érdekel a kortársak véleménye, fölfogása maguknál a múlt idők eseményeinél.

Íme, bár megszokott, időrendi pontossággal ismétlődő jelenség az Iparművészeti Társulat kiállítása minden év karácsonyának idején, minden alkalommal arra készítet, hogy általánosabb tanulságokat vonjunk le belőle, elvontabb reflexiókat fűzzünk hozzá, a múlttól tanulva, a jelent kutatva, nem feledkezve meg a jövőről.

*

A kiállítás ez idejéig rendezője, *Árkay Aladár* építész, szakított az előbbi évek rendszerével. Megóvta a nagy kiállítási udvar térbeli egységességét. Az üvegszekrények a falak hosszában könnyedén jelzett fülkékben sorakoznak, mi sem állja el útját a látogatónak. A bejáratnál szemben hatalmas díszkút emelkedik, nagy, egyszerű, épen nem tolazkodó formákkal. A díszkút szobrászati részletei *Maróti R. Gézá*tól valók: nemes egyszerűségű variációi annak a motívumnak, amelyet a művész fővárosunknak talán legsikerültebb modern monumentális épülete, az osztrák-magyar bank palotája

belső szobrászati díszítésénél fölhasznált. Ez a motívum a búzakalász, csomókba rakva, koszorúba hajlítva, egymásba fonódva, sugárszerűen elrendezve, de mindig megtartva természetes jellegét. Marótától való az a két herma is (*Haraszi* bronzöntése, *Seenger* hazai márványa), amely a díszkút mellett emelkedik és derűtségével mintegy enyhíti a kalászos domborművek monumentális, komoly hatását.

Az üvegszekrényekben a tárgyak az általános nagy térbenyomásnak megfelelő egyszerű, előkelő módon vannak elhelyezve. Szép rendben sorakozik minden, misem tolakszik előtérbe, nem provokálja, hanem megvárja az ítéletet, méltánylást.

A nagy udvar arhitektonikus kiképzésének, a tárgyak elhelyezésének ez a módja méltó a följegyzésre. Bizonyára hosszú tapasztalat, sok tanulmány eredménye. Reményljük, hogy ez az elv maradandó lesz.

A textilis művészet termékei közül különösen két nagyobb csoport, sorozat kötötte le figyelmünket. Az egyik a sáros-megyei Soóvár községben készült vert csipkék gyűjteménye, amelyeket lelkes „fölfedezőjük” *Divald Kornél* a „Magyar Iparművészet” tavalyi évfolyamában már részletesen ismertetett, a másik — már jó ismerősünk — a *Dekáni Árpád* vezetése alatt Halason készített tüvel varrott csipkék válogatott sorozata. E két csoport nemcsak technikai szempontból különbözik egymástól, hanem egyébként is tanulságos összehasonlításokra ad alkalmat. A soóvári csipke korántsem igazán népies termék: a fölhasznált motívumok tanulmányozása révén fölismerjük, hogy voltaképpen régiebb művészi elemek elváltozásáról, degenerálásáról, félreértéséből származik. Hiszen ennek a fejlődési folyamatnak — mert ez is csak fejlődési folyamat — az iparművészet egyéb ágaiban is fontos szerep jut. Ez úton sajtóságos, népies formák származnak, amelyeknek tagadhatatlan zamatja, ere-

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

detisége, sokszor megkapó hatása van. A soóvári csipkék közül különösen hatásosak a színesek, aranyosak, ezüstösek, azok, ahol a formák szerepe némileg a háttérbe szorúl, míg egyebütt nagyon is feltűnő, hogy a fölhasznált mustrák szegényesek, néhol unalmasak, olykor értelmetlenek. Azért nem vezethet célhoz az a törekvés, hogy ezt a csipkét mesterségesen magasabb művészi fokra emeljük. Nehány kiállított minta is meggyőzött arról, hogy az ilyen kísérletek révén a népies zamat elillan és valami kevésbé kielégítő, felemás produktum jön létre. A kiállított, soóvári csipkével díszített selyemzubbonyok is erről tanuszkodnak.

Míg a soóvári vert csipke aligha hódíthat tért a nép körén kívül, a halasi varrott csipke valóságos művészi termék, a mely a legkényesebb ízlést is kielégíti. Úgy látszik, Dekáni nagyon jól tudja, hogy az ilyen munkákban a népiességből sokszor elég egy szemernyi, valami, amit inkább sejtünk, érzünk, mint tisztán látunk. Nem törekszik arra, hogy régi mintákkal nemesítse meg e művészi gyakorlatot, sőt az iparművészet modern formáit igyekszik érvényre juttatni. Olyan művek keletkeznek vezetése alatt, amelyek már nem népiesek, de magyarosak, amelyek nem valók a népnek, hanem a nagyváros hölgyeinek és mégsem téveszthetők össze egyebütt készült hasonló munkákkal. Az idén kiállított csipkéi közül különösen az apró, színes, rendkívül finom hatású virágok sorai tűntek föl.

Behatóbb megfigyelésekre, érdekes megkülönböztetésekre adhatnak alkalmat a textilis művészet termékei közül azok a hímzések és szőttesek is, amelyek meglepő nagy számmal és változatosságban kerültek ki a máramarosi szövő és hímzőtanfolyamból, amelynek *Faragó Ödön* a vezetője. (Tanítónő *Kele Vilma*, szövőmester *Weber György*.) Ezek a darabok, amelyek *Faragó* tervei nyomán készültek, két fő csoportba oszthatók be. A laposan

hímzettek modern „műformákat“ tüntetnek föl, a népiesség józan, ízléses fölhasználásával, alkalmazkodva a magasabb igényekhez. Ezek színei diszkrétek, harmonikusak, többnyire törtek, formái nagyok, határozottak. A másik csoportba tartoznak a keresztöltéssel hímzett darabok, amelyek népiesebbek, kevésbé művésziek. Színeik pompásak, ragyogók, formáik kevésbé szembeszökők. Művészi fejlesztésre igazán csak az elsők alkalmasak. Hasonló jellegűek a félegyházai varrottasak is, amelyeket *Dekáni Árpád* tervei nyomán *dr. Rettkesné Stettina Róza* készített. Erős dekoratív érzék nyilvánul bennök, bár a mustrák helyenkint kissé ágasbogasak. Művészi jellegére nézve a többtől elüt egy pompás technikájú nagy hímzés, amely zöld moiré alapon galambokat tüntet föl. E helyen említendő meg *özv. Fadrusz Jánosné* selyemből csomózott szőnyege is, amely nemes anyagánál, tökéletes tehnikájánál és színpompájánál fogva valóságos műremek.

Előkelő helyet foglal el e kiállításon a pozsonyi *Izabella egyesületnek* gyönyörű aranyhímzéssel díszített misemondó ruhája, a hozzá tartozó kehelytartóval, stolával, amely hímzések a legkiválóbb francia ilyen munkákkal bizvást kiállják a versenyt. Nevezetes, hogy az érdeemes, sok száz munkáskezet foglalkoztató egyesület, szép hímzéseinek java részét külföldön értékesíti. Kivánatos, hogy e munkákat — ahol arra alkalom nyílik — itthon is mindjobban karolják fel. *Mirkovszkyné Greguss Gizella*, a „vasalt“ bársonydiszítés tehnikájának elismert művelője, az idén is egész sorozatot állított ki tetszetős munkáiból, amelyek pompás hatásukkal szinte feledtetik, hogy maga az eljárás, amely a bársony jellemző texturájának helyenkint teljes megsemmisítésével jár, nem egyenlő értékű a textilis művészet egyéb technikáival. *Undi S. Mariska* és *Undi S. Carla* eredeti divánpárnái és faldíszei nem színpompájukkal, hanem a bársonyba égetett rajzolatokkal előállított népies alakok szándékosan me-

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

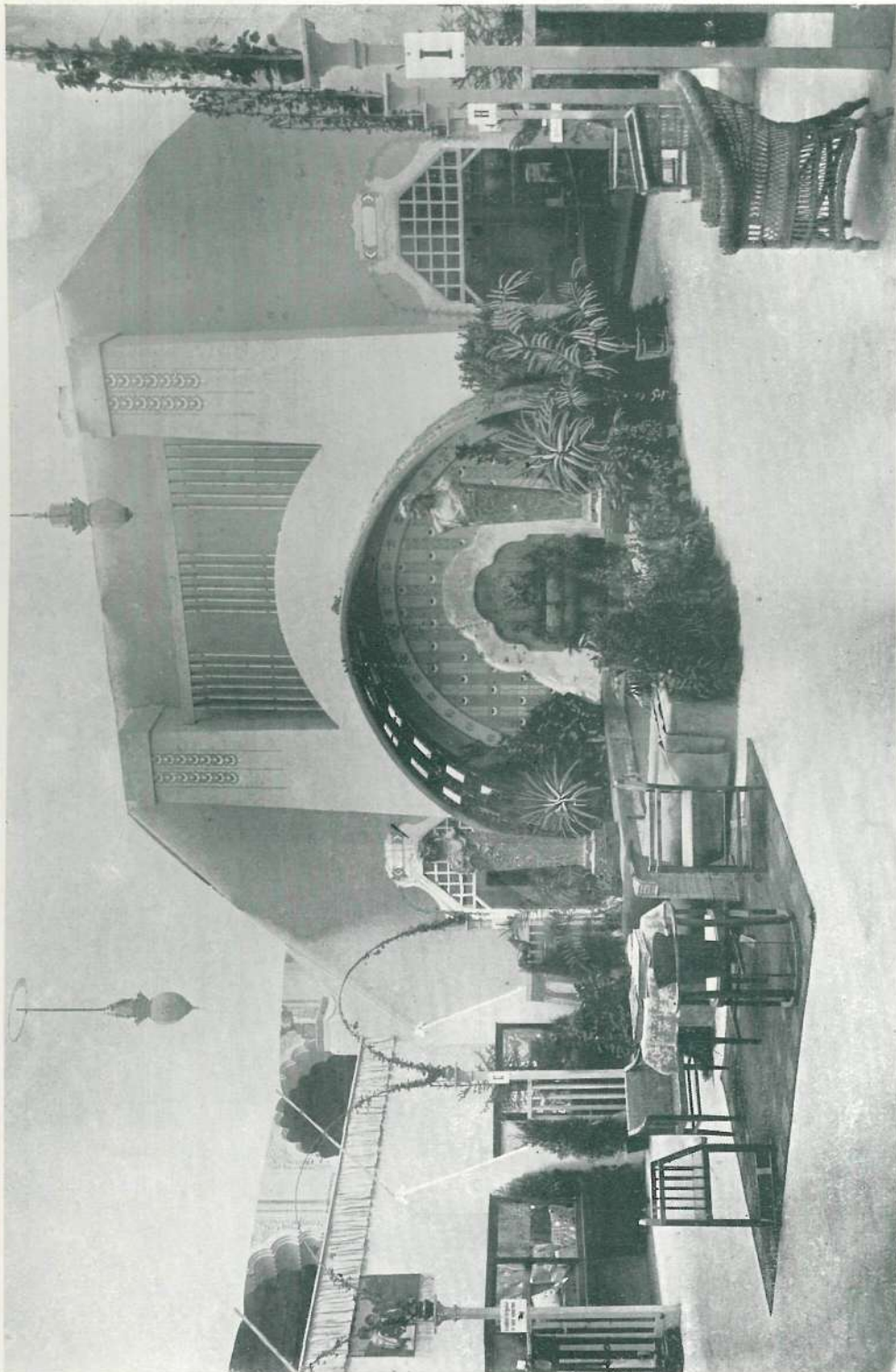
rev stílusával. E tekintetben helyenkint túllőttek a célon és megközelítik a torzképszerűséget. A bársonyégetések még különben is nagy számmal szerepelnek. Különösen *Szász (Sommer) Vilmos* mozaik-szerűen összeállított színes bársonyból készített képei válnak ki közülök.

A bőrmunkák csoportjában különösen sok darabbal van képviselve *Fischhof Jenő*, aki minálunk e tehnikának legrégibb hivatott művelője. Kisebb-nagyobb, változatos kidolgozású díszműveken, tárcákon, pompás, színes és domborművű könyvtáblákon, képkereteken kívül igen egyszerűen, de hatásosan díszített bőrbútorokat állított ki. A legföltünőbb darab azonban egy nagy ellenző, amelyet *Fischhof Nagy Sándor* terve alapján festett és metszett bőrből készített. Triptichon módjára három jelenetet mutat be a népeletből. Az érdekes tárgy, a szép rajz és a mesteri technika dacára is ez a hármaskép szinte nyugtalanít. Érezzük, hogy az anyag és technika nem felel meg az ábrázolás e módjának, nem alkalmas arra, hogy a festészettel versenyre keljen. Tanulságos, ha ebből a szempontból összehasonlítjuk vele *Belmonte Leó* egy kis ellenzőjét, a melyet — sok más szép munkán kívül — ugyancsak *Nagy Sándor* rajza nyomán készített. Itt a képes ábrázolás, amely az ellenző közepét foglalja el, alá van rendelve a dekoratív kompozíciónak és nem lép föl nagyobb igénynyel, mint a mi természeténél fogva megilleti. Eltérő jellegűek, mozaikszerű színes fölületeket tüntetnek föl azok a bőrtárcák, a melyeket *Tull Viktor* készített *Faragó Ödön* tervei szerint. A bőr megmunkálásának hálás technikája mind jobban tért hódít. Több olyan bőrmunkát látunk, a melyek, bár dilettánsoktól erednek, formailag is, technikailag is művészi színvonalon állanak. Közülök főleg *Fuchs Margit* készítményeit emelhetjük ki.

A keramika terén természetesen az idén is a *Zsolnay gyár* vezet. Nagy számmal állította ki újabb alkotásait, amelyek

ezúttal is új formákkal, új eljárásokkal gyönyörködtetnek. Az ideai tárgyak között különösen nagy számmal szerepelnek a grésből készült díszedények, amelyeket anyaguknak megfelelő módon formáltak és láttak el részben plasztikus, részben zománcos díszítéssel *Zsolnayék*. Újdonság és szinte meglepetés számba mehetnek azok a terrakotta edények, amelyeket *Stark Zsigmond* készített *Zólyomban*, *Zorkóczy Gyula* rajzai nyomán. Ez edények díszítményeit igen egyszerű technikával, füstöléssel és a minták lefödésével állítják elő, ami által azok tónusa némileg a régi görög festett edényekre emlékeztet. Az egyszerű eljárás dacára is, a füstölés fokozása révén, művészi hatások állíthatók elő. A Stark-féle edényeket egyelőre biztató kezdetnek tekintjük, amelyben a további fejlődés életképes csírái rejlenek. Az *ungvári állami agyagipari szakiskola* gazdag gyűjteménye is nem egy figyelemreméltó, élénk színezetű darabot foglal magában. Különösen eredetiek, tetszetősek *Petrides János* gombás díszítésű mázas agyagedényei. *Fischer Emil* csak keveset, néhány csinos csészét állított ki, *Pálinkás Béla* ismert népies alakjaival díszítve. Bizonyára kivitelű célokra készültek. Szinte túlságosan impozáns arányú *Szirmay Tony* grésből való nagy tintatartója.

Az idén is pompás gyűjteményt mutatott be többretegű, maratott színes üvegből készült edényeiből *Sovánka István*. Ezek némelyike a híres Gallé-féle üvegeket közelíti meg. A legtökéletesebbek azok a példányok, ahol a díszítmények nincsenek szimmetrikusan elrendezve, hanem szabadon, könnyedén vannak az edény falára alkalmazva. Ezeken fordulnak elő a legfinomabb, az üveg és technika természetének legjobban megfelelő árnyalatok is. Kiállításunk legérdekesebb jelenségei közé tartoztak *Mayböhm Károly* üvegeképei, amelyekkel az üvegfestés régi művészetének a nyomdokain halad. A régi technikát, összetételt, szí-

A KARÁCSONYI
KIÁLLÍTÁS RÉSZLETE.

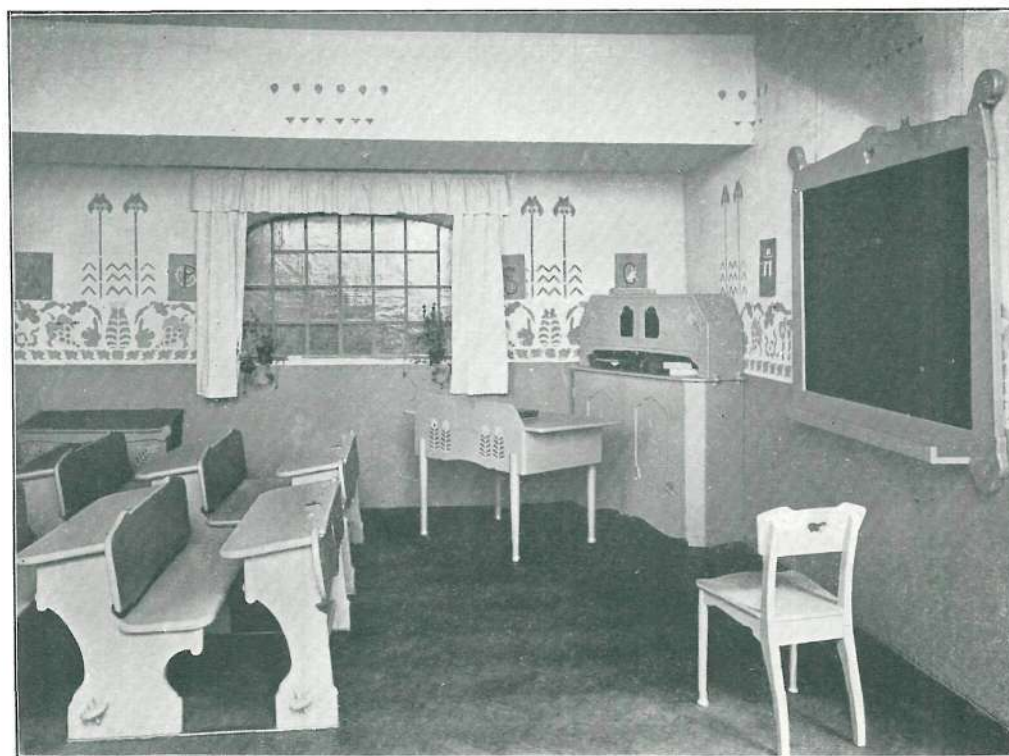
DÍSKÚT, TERVEZTE
ÁRKAI ALADAR.

A KÉT HERMA ÉS A KÚT PLASZTIKUS
DÍSZÍTESE MARÓTI R. GÉZÁTÓL VALÓ.

VIGAND EDE
EBÉDLŐ.

KÉSZITETTE
FODOR MIHÁLY.

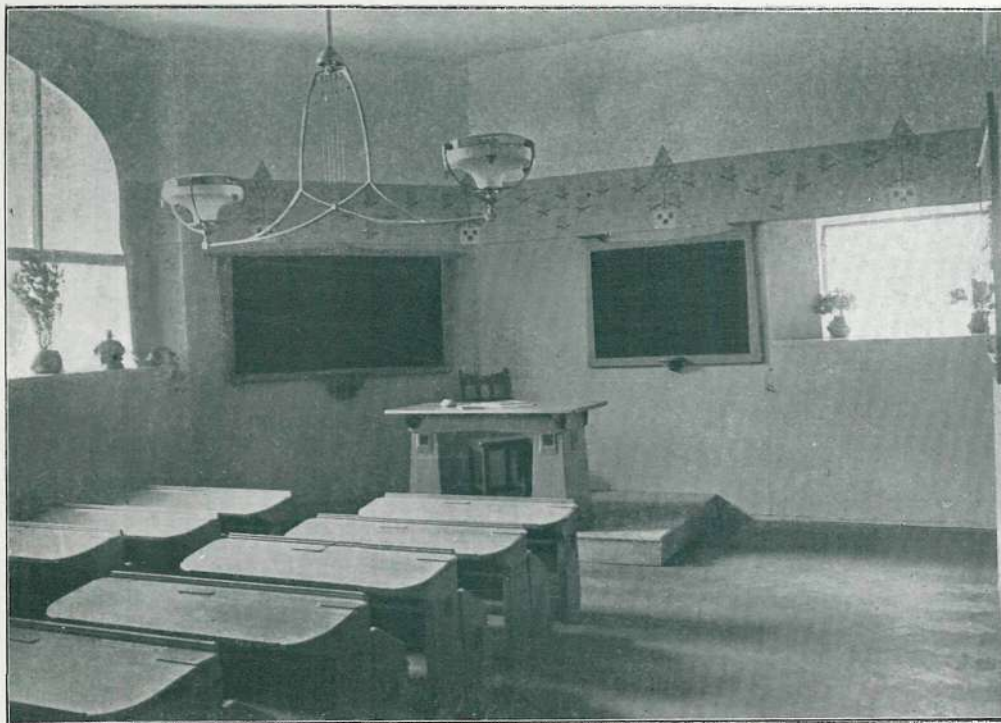
VIGAND EDE
ISKOLASZOBA.

KÉSZITETTE
MÓCSAY JÓZSEF.

VIGAND EDE
KERTI EBÉDLŐ.

KÉSZÍTETTE
MÓCSAY JÓZSEF.

LÖFFLER BÉLA
ISKOLASZOBA.

KÉSZÍTETTE
GERA LAJOS.

FARAGÓ ÖDÖN
EBÉDLŐ.

KÉSZÍTETTE
BÁNYAI VIKTOR.

FARAGÓ ÖDÖN
FOGADÓ SZOBA.

KÉSZÍTETTÉK
STEINBACH GÁBOR KÁRPÍTÓS
ÉS LUKÁCSEVICS LAJOS ASZTALOS.

NEMES ÖDÖN
EBÉDLŐ.

KÉSZÍTETTE
KÁNTOR TAMÁS.

EBÉDLŐ
Magyar Iparművészet.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
DOMOKOS J.

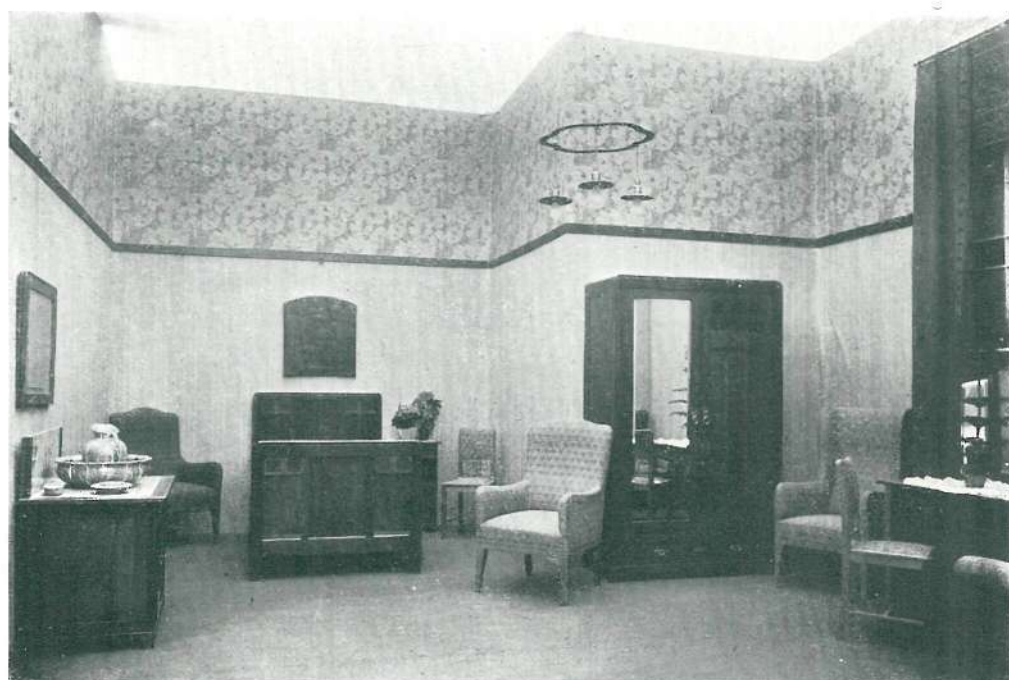
2

HOEPFNER GUIDO ÉS GYÖRGYI GÉZA
SZÁLLODASZOBÁJA.
PÁLYADIJJAL KITÜNTETETT.

KÉSZÍTETTE
GELB M. MANÓ.

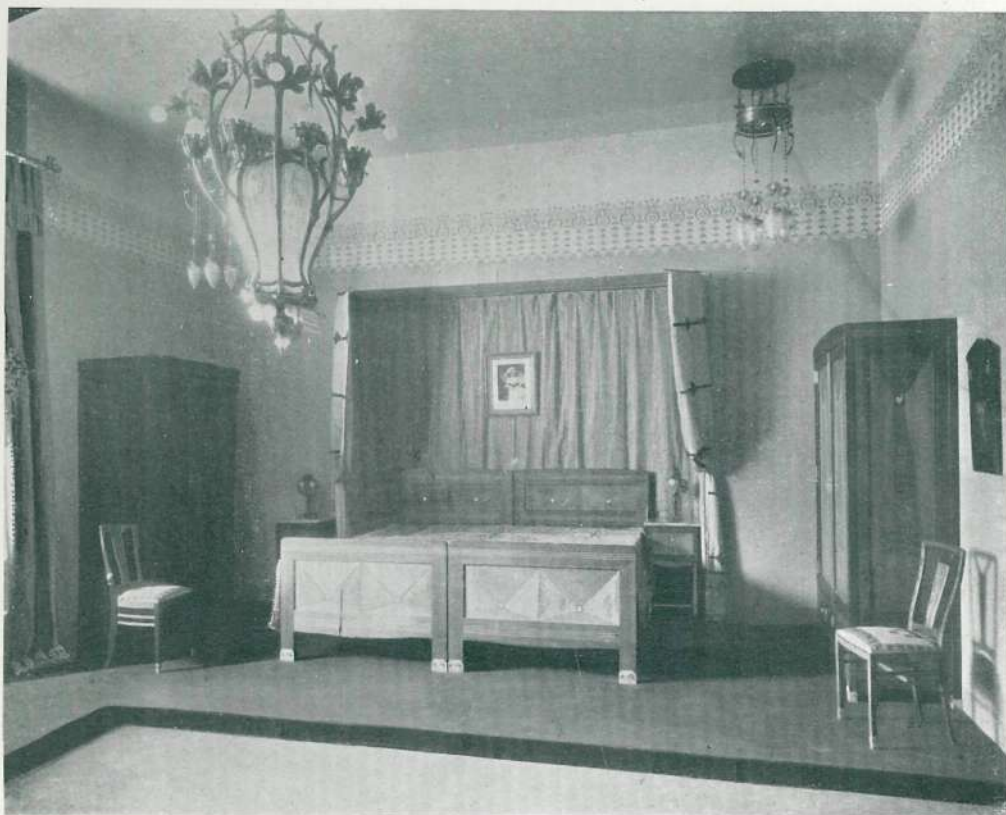
HOEPFNER GUIDO ÉS GYÖRGYI GÉZA
SZÁLLODASZOBA.

KÉSZÍTETTE
GELB M. MANÓ.

ÚRI DOLGOZÓSZOBA.

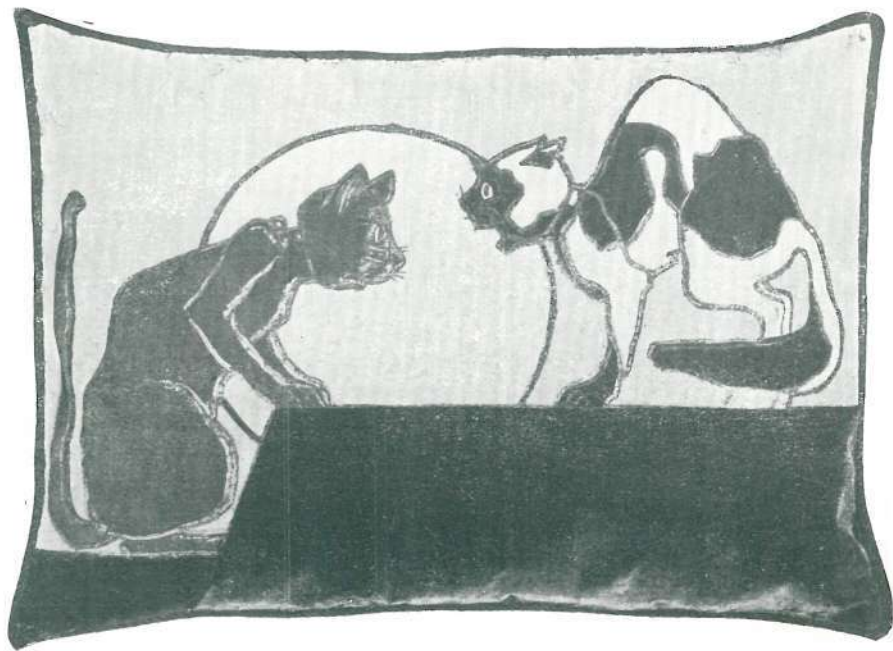
SIMAY LAJOSTÓL.

FARAGÓ ÖDÖN
HÁLÓSZOBA.

KÉSZITETTE
ROZOLOVSKY ÁGOSTON.
2*

ÉGETETT BÁRSONYPÁRNA.

SZÁSZ-SOMMER VILMOSTÓL.

ÉGETETT BÁRSONYPÁRNÁK.

MIRKOVSKYNÉ GREGUSS GIZELLÁTÓL.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

neket nagyon ügyesen alkalmazza modern kompozíciókra. Az ő műveit látván, szinte hajlandók vagyunk elhinni, hogy az üvegfestés régi módja az egyetlen, amely mai művészetünkben is érvényesülhet és stílszerűtlenségnek tűnnek föl azok az újabb kísérletek, a melyek a hagyományjal szakítani akarnak.

A fémmunkák gazdag csoportjában előkelő hely illeti meg *Tarján Oszkár* ötvösműveit. Finom kivitelű zománcos arany násfái a francia ötvösök híres ilyenmű munkái hatása alatt készültek. Ékkövekkel kirakott, faragott szarufésűje is ízléses, kiválóan modern darab, úgyszintén a tüleveles motívumokkal borított ezüstpohár. Egyéb zománcos munkái a régi magyar zománcos ötvösművek hatása alatt keletkeztek. — Modernek, ízlésesek *Jerouschek Károly* ékszerai is. *Háry Gyula* két nagy mentecsatjával is a régi ötvösségünk nyomdokain halad. A filigrán és az erdélyi zománc e régi formájú darabokhoz igen jól illik. *Wisinger Mór* is kiállított ötvösműveinek nagy seregében a régi formákkal és technikákkal dolgozik. Csakhogy az ő tömegesen készült ékszerai csak ritkán igazán stílszerűek, gyakran zsufoltak, túlterheltek és több technikát helyenkint össze nem egyeztethető módon egyesítenek magukban. Zománcos kulacsa például nem épen ízléses, de ez is, mint a többi, nagyon alkalmas arra, hogy a külföldet régi iparművészetünk formáival és technikáival megismertesse *Hibján* tanárnak pompás Pázmány serlege amely a szepesi püspök megbízásából készült, Pázmány korának megfelelő stílusú. Szinte káprázatos hatású darab, arányaiban nemes, formáiban tiszta, kivitelében kifogástalan; talán csak a zománcos díszítésnek nem mindenütt az illő helyen való alkalmazása és a domborművek ellen tehetünk kifogást. Ez utóbbiak bizvást elmaradhattak volna. Hegedüs Sándor kolozsvári díszalbumának a zománcos díszítményei is (*Sárga János* kolozsvári ötvöstől) a részletekben híven követik a

régi mintákat, egyenkint igazán mesteriek, de az albumhoz képest aránytalanul nagyok. Általában azt tapasztaljuk, hogy még finom ízlésű, képzett ötvöseink is könnyen szertelenségbe csapnak át, ha a régi zománcos művek gazdagságának, színpompájának hatása alatt azokat megközelíteni vagy épen fölülmúlni törek-szenek.

Beck Ö. Fülöp kisplasztikai fémmunkái (fémről készítette *Beck M.*), bronz- és óntálcái, veretei, stb. tanúságot tesznek arról a régi keletű és mind jobban elmélyedő tanulmányról, amelylyel művésznünk a növényi formákat stilizálva azokat a plasztikus díszítés jelentős tényezőivé igyekszik tenni. Arányaiban különösen szerencsés, díszítésében díszkrét és stílszerű ezüstkelyhének talpán a növényi formák tökéletesen alkalmazkodnak e rész tektonikus rendeltetéséhez. Finomak, művésziek az ezüst evőeszközök is, bár itt a formák kevésbé vannak összhangban a gyakorlati rendeltetéssel.

A szűkebb értelemben vett kisplasztika alkotásai *Telcs Ede* plakettjei, mindmégannyi kis méretei dacára is energikus hatású dombormű. Ehhez a műfajhoz tartoznak *Markup Bélának* kiállított művei is. Kakasa, amelynek gipszmintáját a tavaszi kiállításon láttuk és a melyet az Iparművészeti Társulat szerzett meg, most, *Haraszti* bronzöntvényében, még nagyobb hatást kelt. Evvel, valamint levélnyomónak mintázott főkájával, csirke- és kacsafiókjával *Markup* ismert állatábrázolásainak a sorozatát gyarapította. *Markup* az állati testnek nyilván a leg-hivatottabb ábrázolója szobrászaink között. Csudálatosan éles szemével nemcsak a jellemző formákat, mozdulatokat lesi el, hanem állatjainak úgyszólván lelkébe is belepillant. Fehér mázzal bevont terrakottából készült jegesmedvéje szinte megdöbbenő élethűségű, amellelt erős dekoratív hatású darab.

Tehnikai szempontból nagyon figyelemreméltó *Barabás Lajosnak*, az iparművészeti iskola volt növendékének Szent

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

Antal szobrocskája, amelyet Telcs Ede mintája után faragott. Híven igyekszik mintájának minden finomságát érvényre juttatni, de amellett nem tagadja meg anyagának természetét sem. Valóban fából van faragva, nem fából készült reprodukciója egy idegen anyagból való mintának. Reményljük, hogy a fiatal művésznek bőséges alkalmá lesz még a szobrászatnak ezt a nemes tehnikáját, amely minálunk újabban csak régi oltárok helyreállítására, gyér egyházi megrendelések révén tengődött, ebben a tősgyökeres művészi formában igazán megszerettetni, meghonosítani.

A grafikai művészet csak nagyon szerényen van képviselve. *Csányi Károly* néhány egyszerű, nagyon biztosan rajzolt, a régi fametszetek tehnikájára emlékeztető exlibrist állított ki. Sok invenció, erős dekoratív érzék, helyenkint ötletes humor nyilvánul meg a fiatal *Hembach Gyula* könyvjegyeiben, fejléceiben, záródíszjeiben, míg *Tólos Gyula* ugyanilyen nemű rajzai finomabb kivitelűek, a figurális részekben jobbak, de kevésbé dekoratív hatásúak.

E helyen emlékezhethetünk meg *Benczúr Béla* madarakat és kagylókat ábrázoló érdekes akvarell tanulmányairól is, amelyekben a madarak mozdulatait és tollazatuk változatos texturáját, a kagylók fölületének színes csillogását mesterei biztonsággal juttatja kifejezésre.

*

Az iparművészetnek az az ága, amely utolsó kiállításainkon is a legfőbb szerepet játszotta, amelyben a leghatározottabban lépett előtérbe az ízlés változása, a lakásberendezés, a kiállítási udvart övező folyosók intérierjeiben igen tanulságos példákkal van képviselve. A lakásberendezés voltaképpen magasabb értelemben külön ága az iparművészetnek, hiszen több ágat is egyesít magában. A berendezés egyes darabjainak tervezése vagy kiválogatása, azok céltudatos összeegyeztetése és elrendezése igazán művészivé,

előkelővé avatja a vele foglalkozó művész föladatát. Finom érzés, biztos tapintat szükséges ahhoz, hogy a különböző természetű és anyagú elemekből egységes, mintegy szerves egészet alkosson, úgy szólván magasabb szempont, tágabb látókör és bölcs mérséklet.

Iparművészetünk modern fejlődésének fő irányát leginkább a lakásberendezés sorsának egyes fázisaiból látjuk visszatükröződni. Akármilyen fiatal ez a fejlődés, máris bővelkedik eseményekben, meglepetésekben, csalódásokban és eredményekben.

Az Iparművészeti Társulat egy pályázata az idén speciális föladatot tűzött a lakásberendezéssel foglalkozó művészeink és iparosaink elé. Abból a tapasztalatból indulva ki, hogy előkelőbb szállodáink szobáik művészibb, modernebb berendezéseit eddigelé majdnem kizárólag a külföldről szerezték be, ilyenek tervezésére és bemutatására akart alkalmat adni.

A föladat igazán speciális, mert hiszen a szállodai szoba fölszerelésében, hangulatában, művészivé tehető tartalmában merőben elüt rendes lakásunk egyes helyiségeitől. A szállodai szoba izléses berendezése arra van hivatva, hogy esztetikailag mintegy túrhetővé tegye a megszokott környezetet, az egyéni otthon hiányát. Akkor stílszerű, ha felejteti az átmeneti állapot nyomasztó hatását, de mégsem igyekszik azokat az igényeket is kielégíteni, amelyeknek csak az állandó lakó, a berendezés tulajdonosa felelhet meg teljesen. Mindenki, aki valaha szállodai szobák dísztelen sivárságának vagy toladó cifraságának a hatása alatt állott, méltányolja az itt kínálgató föladatot, amely nem tisztára gyakorlati jellegű, hanem érdekes művészi jelentőségű is. Gyakorlati szempontból főleg a szállodai szobák átlagos terjedelme jön tekintetbe és az a körülmény, hogy a szálloda egy szobában úgyszólván teljes, kényelmes lakást akar nyújtani, továbbá az aránylagos olcsóság követelménye is.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

A legbehatóbban foglalkoztak ezzel a föl adattal *Hoepfner Guido* és *Györgyi Géza* műépítésszek, akiknek három szoba-berendezését láttuk a *Gelb M. és Fia* cég kivitelében (falkárpitok *Sieburger és Társa* cégtől, világító testek a *Zellerin-féle* részvénytársaságtól). Kettőnek fabútorai félfényezett szilfából, a harmadikéi fényezett cseresnyefából valók. Természetes, hogy a fölfogás, a fő formák alakítása mindháromban nagyon hasonló, csak a részletek, a hangulati elemek térnek el egymástól. A jókora szabású, kényelmes, egyszerű mintás, sötét ülőbútorok hatásos ellentétben állnak az egyszerű, de finom arányú és szerény díszű fabútorokhoz. Különösen az egyik szoba egyszerűsége mellett is előkelő és kedélyes hangulatú. A fényes szürke, néhány erősen elütő színű négyzetes betéttel élénkített fa és a drap alapú, szürkészöld mintájú párnás bútorok harmóniája elegendő művészi tartalom. Ez a szoba nyerte meg a pályázat első díját.

Meglepően csinos az a szállodaszoba, amelyet *Fehérkúti Bálint* és *Dósa Lukács* tervezett, két fiatal művész, az Iparművészeti Iskola volt növendékei. A szoba, amelynek kivitele a *Gregersen G. és Fiai* cégtől való, a legszigorúbb takarékossgal készült. Minden egyszerű benne; a szürkére pácolt és viaszolt bútorok szerény díszítményeit úgy készítették, hogy fölrakott sablonok segítségével kihagyták az illető részeket. Fölötte igénytelen és mégis hatásos eljárás! A pamlag sárgás bőrpárnázata hatásosan illeszkedik be az egésznek összhangjába. A formák a tektonikailag legszükségesebbre szorítkoznak. Ez a szoba, amely a pályázati második díj nyertese, kiváló tanúsága annak, hogy szállodáink olcsó pénzen is milyen jó kivitelű, izléses bútorzatot szerezhetnek be. Kár, hogy a pályázat sem művészeinket, sem iparosainkat nem bírta reá számossabb részvételre.

Némileg hasonló föladat megoldásával próbálkozott meg ugyancsak *Fehérkúti*

és *Dósa*, midőn — szintén az Iparművészeti Társulat kezdeményezése folytán — hivatalaszobát terveztek. (Az asztalosmunkát a *budapesti asztalosok bútorcsarnok-szövetkezete*, a vereteket *Ludwig Ede* készítette.) A hivatalaszoba sem otthona az embernek, de naponkint sok időt tölt benne. A hivatalaszoba más célokra szolgál, mint a lakás bármely helyisége. A hivatalaszobának is megvan a maga külön levegője, életföltétele, pszichológiai hatása. A gyakorlati szükségletek kielégítése mellett kell, hogy köznapiságával, sivárságával ne untassa a benne dolgozó tisztviselőt. Amellett jó ha kifelé a látogatókra, felekre egy kis bürokratikus benyomást is gyakorol. Az igazi hivatalaszoba praktikus, kényelmes, amellett komoly, sőt szigorú hatású, de ne legyen se cifra, se barátságatlan. A kiállított hivatalaszoba berendezésének egyes darabjai tökéletesen megfelelnek a gyakorlati célnak. A hatalmas méretű íróasztal arányai és formája nagyon alkalmasak. Az íróasztal fiókjainak még veretei is úgy vannak elhelyezve, hogy minél jobban kezeügyébe essenek a mellette ülőnek. Jó az irattartó állvány is és a szoba többi bútor darabja. A formák egyszerűek, keresetlenek, minden fölösleges díszítés nélkül, néhol majdnem ridegen. Az egésznek hatásáról különben nem nyerhettünk tiszta képet, mert a berendezés egyes darabjai a rendelkezésre álló szűk téren nagyon is össze voltak zsúfolva.

Az Iparművészeti Társulat tavalyi karácsonyi kiállításának ismertetője a jelen folyóirat hasábjában kiemelte, mekkora szerepet játszott maga a bútor anyaga, a fa; a fa, amely néha exotikus, drága, magában is becses. És odább: „A fa ezidén feltűnő makacsul ragaszkodó házastársat kapott az ércben. Soha nálunk még annyira nem házasították össze ezt a két anyagot, mint ezidén.”

Ha az idén kiállított lakásberendezéseket vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a már tavaly feltűnő eme kettős irányzat

az idén még erősebben, szembetünőbben jelentkeznek. Amellett azonban már általánosságban is kimondhatjuk azt, hogy ezek a vonások mintegy kísérői bútortiparunk egy oly sajátosságának, amely nem új keletű, hanem visszavezethető addig, ameddig annak múltját csak követhetjük: a technikai kiválóságnak, a jó munkának, az anyag megbecsülésének. A képzett magyar asztalosnak mindig ambíciója volt a kifogástalan kivitelű munka, akkor is, midőn készítményei formai szempontból nem is állottak magas fokon. Számtalan eset volt arra, hogy a magyar iparos nem érvényesülhetett itthon, kiment külföldre, Bécsbe, Párisba, ahol tárt karokkal fogadták, épen híres jó munkájáért. Bútortiparunk föllendülése, regenerációja nagyrészt a külföldet megjáró asztalosoknak köszönhető, akik a technikai tradíciókhoz immár a külföldön megszerzett ízlést, stílusérzéklet, művészi fölfogást is hozzáadhatták. De még ott is, ahol ez utóbbi tulajdonságok hiányzanak, a technikai tudás, avatottság félreismerhetlen és állandó, örvendetes jellemvonása iparművészetünk ez ágának, amely csak annak segítségével volt képes a külföldről olyan nagy mértékben beözönlő selejtes készítmények demoralizáló hatásának ellenállani.

Ezt a magas technikai színvonalat, becsületességet konstatálhatjuk most is első sorban a kiállított bútorokon. Művészi, formai tekintetben a külföld hatása — kivált a bécsi bútortervezőké — erősen érezhető, de a kifogástalan jó munka egészen a mi érdemünk, örökségünk.

A fa anyagának a nemes szépsége az idén is csábító erőt gyakorolt tervezőkre, iparosokra egyaránt. Néha olyannyira, hogy a formai kiképzés szenved alatta. Így például egy hálószoba bútorzata, amelyet *Nemes Ödön* tervezett és *Kántor Tamás* készített a régi magyar asztaloság legnemesebb anyagából, magyar kőrisfából, anyagában szinte káprázatos szépségű, míg formáiban kevésbé vonzó. Egy

finomabb, nemesebb formájú ebédlőhöz vacapupálmafát használt föl *Nemes és Kántor*. Itt is a föltétlen szükséges tagoltsággal érik be: a szép, drága anyag hatása a födolog. Néhol az anyag hatását különböző színű berakással fokozzák, anélkül, hogy a formai kiképzés lépést tartana. A *Menyhért Miklós* által tervezett és *Füredi Bertalan és Társa* műhelyében készült hálószoba fényezett mahagonifából, paliszander és szürke jávorfa berakással, vagy *Mocsai József* hálószobája gubamahagonifából, természetes színben fényezve, ezüstbe foglalt satinfa és gyöngyházberakással, ebből a szempontból egyoldalúak. Észrevehető a régibb bútorok sokszor szertelen formakörétől való tartózkodás, amely azonban túlzásokra is vezethet. Minde munkák technikailag pompásak. Az itt alkalmazott berakást, még gazdagabb, finomabb formában fölhasználta *Jankó Gyula* is, az *aradi állami fa- és fémipari szakiskolában* feketére pácolt kőrtefából készült, előkelő hatású bútraik.

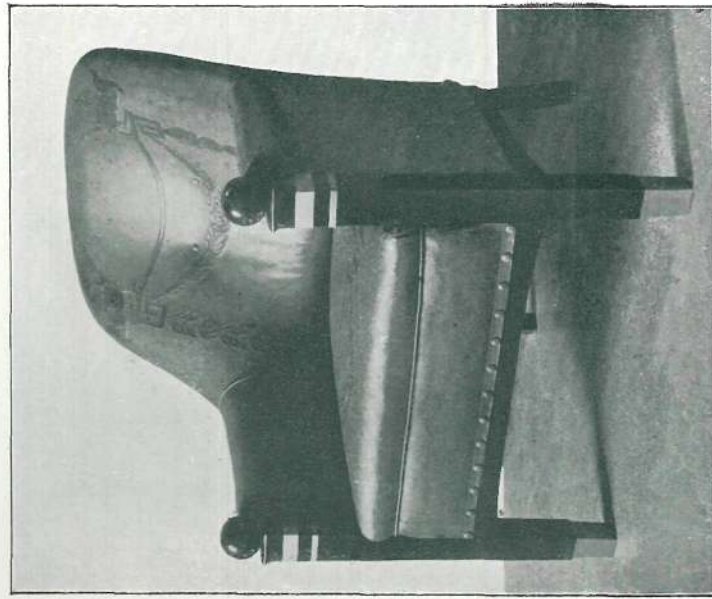
Bőségesen találkozunk példákkal a fémeknek a fával való egyesítésére is. E tekintetben különösen jellemző *Simay Lajos* úri dolgozószobája, amelynek alpakaveretei és sajátos módon alkalmazott plakettjei olyan erősen emelkednek ki a sötét mahagonifaalapról. Úgy tűnik föl, mintha az ilyen eszközök révén a bútor szinte elvesztené a maga jelentőségét és a fémből készült díszítmények mögött háttérbe szorulna. A hatás rendkívül gazdag, de nyugtalan, káprázatos és kivált dolgozószobában alig indokolt. Nagy szerepet játszanak a fémveretek *Domokos J.* pazar hatású, nemes anyagú ebédlőbútorzatán is. Elég föltűnő és nem egészen jól alkalmazott veretek vannak *Pálincás Béla* hálószobájában is (készítette *Rózsa Sándor* Miskolcon), amely különösen azért érdekes, mert alkotórészeire erős befolyást gyakoroltak a népies formák. Megkapó, élénk, eredeti mű állott így elő, bár némely tagozatnak (például a szekrények galériáinak) a jelentőségét

KAROSSZÉK
VÉSETT BŐRMUNKÁVAL.

ELLENZÓ,
NAGY SÁNDOR
TERVE UTÁN
BÓRBE METSZETTE
FISCHHOF JENŐ,

FISCHHOF JENŐTŐL.

KÖNYVTÁBLA DOMBORÍTOTT
ÉS SZINEZETT BÓRBÓL.

FUCHS MARGITTÓL.

DOMBORÍTOTT ÉS VÉSETT
BÓRMAPPÁ.

SCHEDÉL DORÁTÓL.

SZIVARTÁRCZÁK
VÉSETT ÉS SZINEZETT BŐRBŐL

NAGY SÁNDOR RAJZA UTÁN
METSZETTE BELMONTE LEÓ.

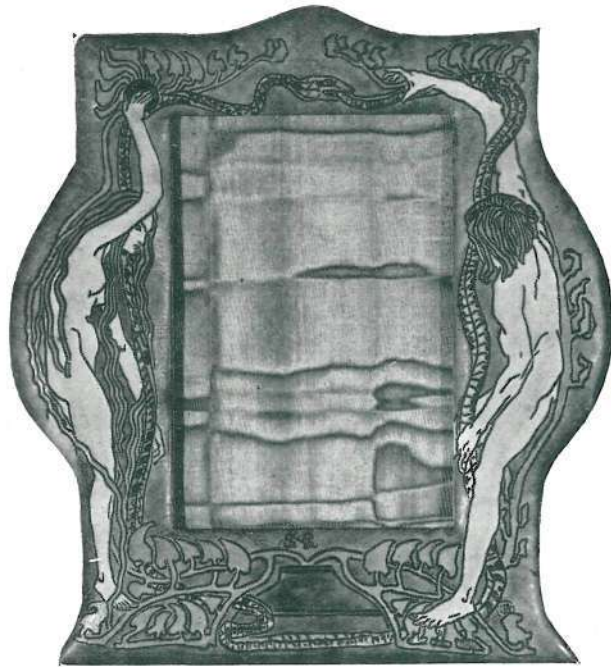

KÖNYVTÁBLA.
NAGY SÁNDOR RAJZA UTÁN
BŐRBE METSZETTE BELMONTE LEÓ.

KÖNYVTÁBLA
DOMBORÍTOTT BŐRBŐL
FUCHS MARGITTÓL.

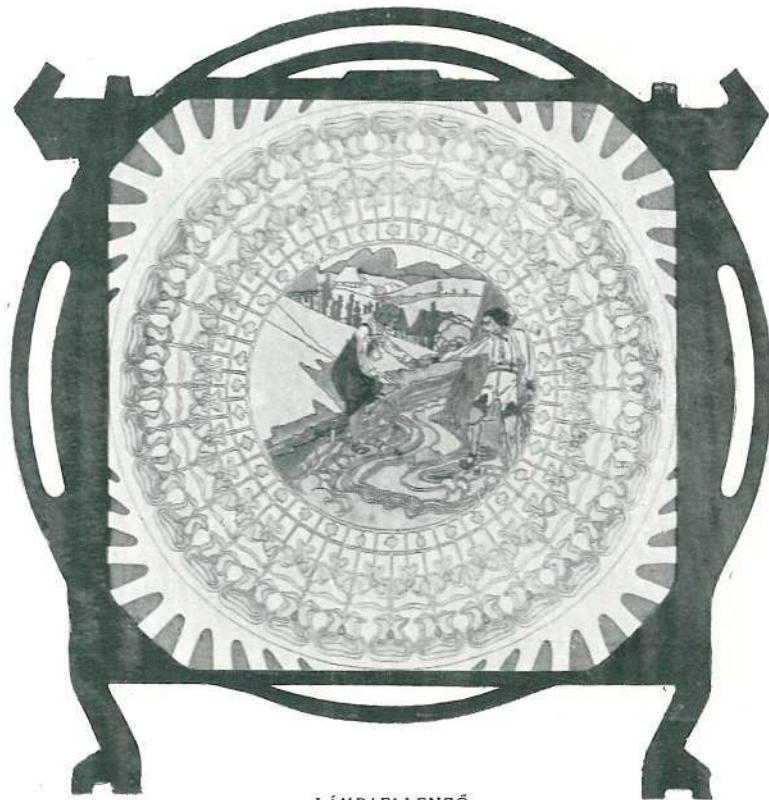

ARCKÉPKERET.

SZIVARTÁRCA.

LÁMPAELENZŐ.

NAGY SÁNDOR
TERVE UTÁN

BŐRBE METSZETTE
BELMONTE LEÓ.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

nem vagyunk képesek egészen megérteni. Pálinkástól ez irányban még további fejlődést, elmélyedést várunk.

A szerkezeti formák, tagozatok, plasztikusdíszítmények és a különböző anyagok együttes hatása, környezetökkel együtt, hogy egységes, *színes* egész keletkezzék: erre a célra kellett tervező művészeinknek törekedniük, miután a modern iparművészet vajúadásain átestek. Fokozatos fejlődés tapasztalható azóta, hogy nálunk is érezhetővé vált az új művészet fuvalata. Lassankint emelkedhettünk csak az egyes fokozatokra. A *színes* hatások keresése, nem a régi, festői berendezések módjára, hanem mint az egész szoba-berendezés lényeges tényezője, csak akkor léphetett föl, mikor az első, égető kérdések már megoldottak. Idei kiállításunk jellemző vonása, hogy egyes szoba-berendezésekben ez a törekvés félre nem ismerhető módon lép föl, míg több másban legalább észrevehető formában lap-pang.

E tekintetben *Faragó Ödön* három szobája a legtanulságosabb és legtökéletesebb példa. Hálósobája (az asztalosmunka *Rozolofszky Ágostontól*, a kárpitósmunka *Steinbach Gábortól*, a veretek *Teichner Ádámtól*, a himzések a *máramarosi szövő- és himzőtanfolyamból*) a legkisebb részletig átgondolt kivitelét nyújtja az egységes tervezetnek. A bútorok világos cseresnyefából készültek, körisfamezőkkel, gyöngyházberakással. A különböző árnyalatú részek úgy vannak összeszerkesztve, hogy a sárga alapszín egyes átmeneteit nyerjük. A gyöngyházbetétek mintegy gócpontok gyanánt szerepelnek, ahol a színrendszer összpontosul. Ezt a hatást mozdítják elő a fal és függönyök is. A diszkrét himzések igen harmónikusan szakítják meg és juttatják még jobban érvényre az egésznek megkapó, rendkívül művészi hatását. *Faragó* ebédlője (az asztalosmunka *Bányai Viktortól*) szintén a színes együttes benyomás tekintetbevételével épült föl. A kékre pácolt tölgyfa és

a kevésbé mustrázott párnázat ellentéte, ez az egésznek alapja, amelyhez számos kísérő jelenség járul: a lapos faragványok, helyenkint magyaros motívumokkal, a fal magyaros mustrái, a pompás, nagy pohárszék kék üvegpasztái. Ez esetben természetesen változatosabb, erősebben hangsúlyozott a hatás. Azt hiszem, nem tévedek, ha hasonló művészi szándék kifejezését látom *Faragó* fogadószobájában is (kiállítja *Steinbach Gábor*; az asztalosmunka *Lukácsevics Lajostól* való), csak hogy még meglepőbb, változatosabb formában. Itt egyes csoportokat különböztethetünk meg, amelyek mindegyike külön tényezője az együttes hatásnak: a kék, aranyos mintájú párnázott bútorok a barna, aranyozással díszített asztal körül, a barna bársonyszékek, a világosabb, nagy mustrájú pamlag, az igen díszes, szintén aranyozott szalonszekrény, a sárga színű falak. A különféle színeket a művész finom érzéke tökéletes egyensúlyban tartja. Így éri el rendkívül művészi, változatos és mégis harmonikus hatásait, amelyekre a tervező művész csak akkor törekedhetik, ha eszközeinek föltétlen ura. *Faragónak* e szobájába van beállítva *Bányai Viktor* érdekes szaloncimbalma, igen figyelemreméltó kísérlet, de még nem tökéletes megoldás. Nevezetesen a magyaros vonást kellene benne jobban érvényre juttatni.

Amint *Vigand Ede* művészi egyénisége más természetű, mint a *Faragóé*, a fönnt jelzett törekvés is más formában jelentkezik nála. *Vigand* nem oly tüzes, temperamentumos, mint *Faragó*, művészete nem oly változatos, nem okoz olyan meglepetéseket, mint emezé. Nyugodt, átgondolt, következetes, rendíthetetlenül megmarad az elkezdett úton. Aki *Vigand* művészi pályáját ismeri, tudja, hogy nála nem extenzív, hanem intenzív fejlődésről beszélhetünk. Diszkrét, nagyon előkelő most kiállított ebédlőjének a hangulata is (készítette *Fodor Mihály utódai* cég). A szürke, fényezett madár-

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

jávorfá, amelynek fölülete és texturája szinte márványra emlékeztet, helyenkint keskeny paliszandersávokkal élénkítve és határozott ellentétben a sötétvörös törtszínű párnázattal, köröskörül az élénk zöld és ezüstsziürke mustrás fal, a pohárszék, szekrény és ingaóra ragyogó üvegezése, mindez apróra kiszámított harmóniához vezet, amely teljesen megfelel a formák alakításának. Vigand kerti ebédülője is, kellemes színű, hamvaskékre pácolt tölgyfából, egyszerűsége és népies formái dacára is előkelő, színhangulatában megnyugtató, idilli hatású. *Mocsai József* műhelyében készült. Érdekes Vigandnak a székesfőváros által megrendelt elemi iskolai tanteremberendezése is (készítette Mocsai József). Jóleső szín, egyszerű, a követelményeknek megfelelő formák, itt-ott egy kevés dísz, a fából kikerekítve vagy nagyjából reáfestve. Régi tantermeink sivár ízléstelenségét elkerüli, de olyat sem ad, ami a szemet, a figyelmet túlságosan leköthetné. *Kriesch Aladár* tervezte e tanterem falának festett díszét; nem a megszokott szemléltető képek a maguk oktató művészetlenségével, hanem különös díszítmények, furcsa formák, amelyekbe azonban a kicsinyek élénk fantáziája bizonyosan tartalmat önt majd. Az a tanterem is, amelyet *Löffler Béla* tervezett és a *budapesti asztalosok bútorcsarnok-szövetkezete* készített, kiválóan megfelel a célnak. A szürkés-kékre mázolt bútorok fölületeit igen hatásosan élénkíti a józanul alkalmazott vörös csempeberakás.

Az iskolák termeinek a berendezése is részesévé válik a gyermek esztetikai érzéke kifejlesztésének. A gyermeki lélek foglalkoztatásának a nagy kérdése még más tekintetben is jogot követelt e kiállításunkon.

*

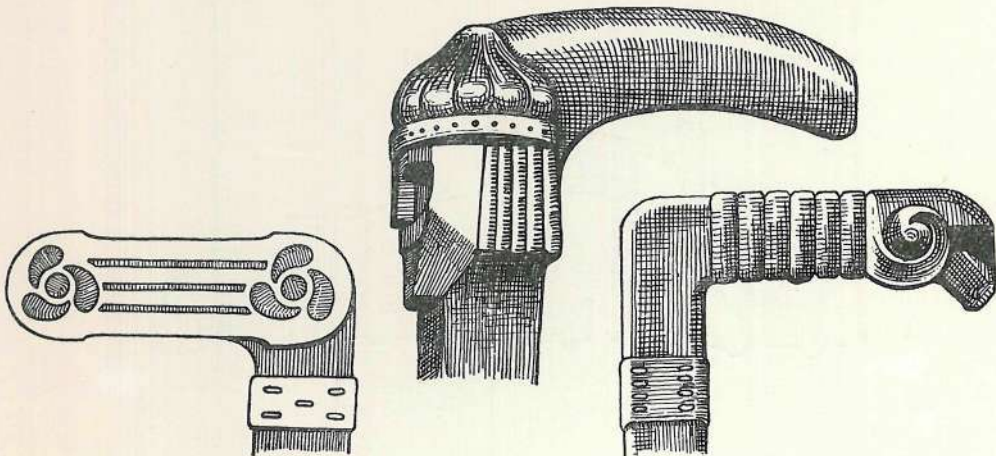
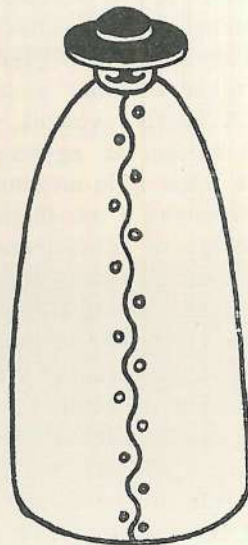
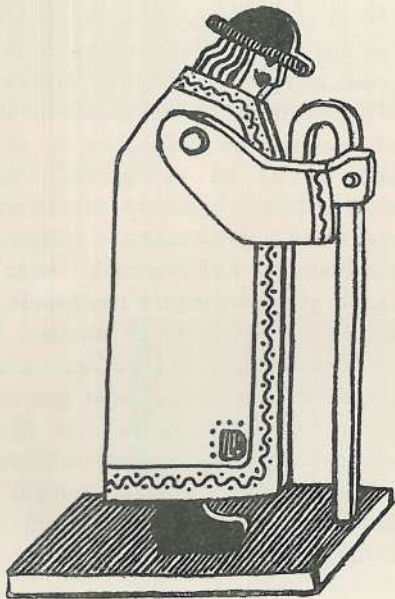
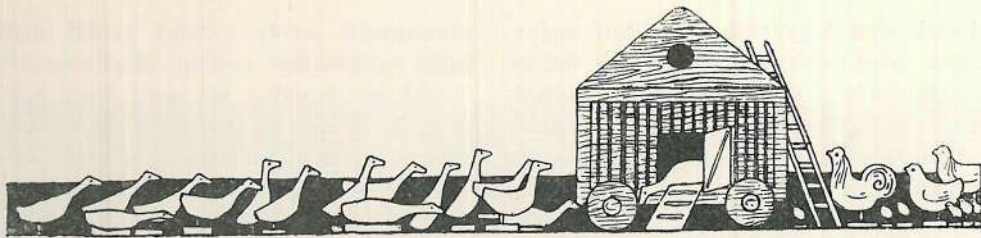
Szinte eseményszámba vehetjük egy új csoport föltünését, egy olyan csoportét, amely megjelenésének szerénysége dacára is önálló jelentőségre,

méltánylásra tarthat igényt. A jelen sorok olvasói előtt bizonyára ismeretesek Iparművészeti Társulatunk törekvései *gyermekjátékaink* reformja érdekében. Ilyen törekvések a külföldön is napirnden vannak és pedagógusok és művészek, orvosok és filozófusok behatóan foglalkoznak a gyermekjátékok kérdésével, amely művészi és szociális jelentőségű egyszersemind. *Czakó Elemér* a „Magyar Iparművészet“ tavalyi évfolyamában a gyermekjátékokról írt cikkében reámutatott azokra a fő szempontokra, amelyekre tekintettel kell lennünk.

Az a körülmény, hogy a kiállított gyermekjátékoknak olyan nagy, alig remélt sikere volt, fényes tanúságot tesz a vállalkozás szükségességéről, életrevalóságáról. A játékok *Wessely Vilmos*, az Iparművészeti Iskola volt növendékének tervei szerint készültek a *hegybánya-szélaknai állami gyermekjátékkészítő tanműhelyben*. Anyaguk kizárólag fa, amelyet nagyrészt lombfűrészszel és faragó késsel munkáltak meg. Szerepe jutott az esztergályozásnak is. A sok darab mindegyike nagyon egyszerű. Egyik sem veszteget meg pompás színezettel, csillogással. A színezéssel nagyon takarékosan bánt a tervező. Nem akar meglepni, elkápráztatni. Nem az a célja, hogy a gyermek szemének okozzon érzéki örömet, hanem lelkét akarja foglalkoztatni. Tárgyai is fölötte egyszerűk: nem nagy, csattanós hatású dolgok, mert azokról tudja, hogy csakhamar elvesztik ingerőket. *Wessely* játékaival a gyermek lassankint barátkozik meg, de minél jobban megismeri, annál jobban megszereti őket.

E játékok jelentőségében nagy szerepe jut annak, hogy legnagyobb részök tevékenységre is sarkalja a gyermeki lelkét. A legsikerültebb dolgok egyike a húzható és annak rendje s módja szerint kinyitható borítókösár, amelybe a gyermek kénye-kedve szerint rakhatja be a fából kivágott apró libákat, vagy ki is hajthatja őket a legelőre. Amellett az

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

GYERMEKJÁTÉKOK
ÉS SÉTAPÁLCA-MARKOLATOK.

TERVEZTE VESZELY VILMOS.

*Készültek a hegybánya-szélaknai
állami gyermekjátékkészítő tanmü-
helyben.*

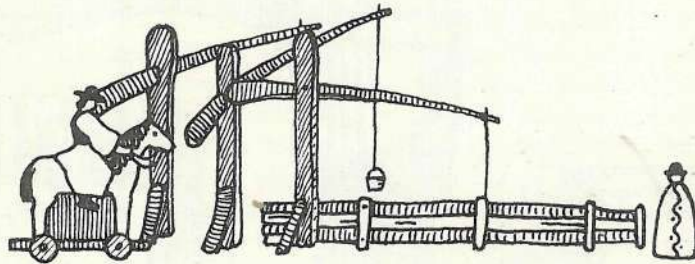
A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

állatok nem a gyárilag előállított major-ságok cifra, tollas és mégis oly merev készítményei, hanem egyszerűségök mellett is mozgékony, — helyenként mozgatható — szinte egyéni jellegű lények, amelyeket a gyermeki fantázia bízást élőknek tekinthet. Hasonló eszmén alapul a tyúk, apró, tehetetlen fiókjaival. Már fejlettebb értelemnek szánjuk a meglepően egyszerű és mégis oly hatásos módon előállított juhnyáját, pásztorokkal, kutyákkal, gémes kúttal, vagy a ménest. Kisebb és nagyobb gyermekeknek egyaránt kedves lehet a szamarán ülő juhász. A bajvivó vitézek, Mátyás király fekete serege, az egyszeri budai kutyavásár, a trójai fa-ló megannyi ötletes játékok, amelyek a mindjobban eszmélő fiúcskát igazán érdekelhetik. Valóságos mikrokozmoszt tár Wessely a gyermek fogékony lelke elé, de olyan formában, hogy a képzelet kiegészítő tevékenységének, a játékban való gyönyörűség legfőbb forrásának, tág tér nyílik. Főleg ebben a tekintetben múlják fölül ez egyszerű, a legolcsóbb anyagból készült, tökéletlenségökben is céltudatos játékszerek a gyárak sokkalta

mutatósabb, de éppen azért valódi inger híján szükölködő szokott készítményeit. Végül ne feledjük azt sem, hogy e játékszerek legtöbbször valami határozott, speciális magyaros jellege van. Mind e jó tulajdonság mellett elnézhetünk némely tehnikai és formai fogyatkozást. Ez első kísérlet nagy sikerrel kecsegtet és reméljük, hogy a fiatal művészek bőséges alkalmat lesz még tapasztalatokat gyűjteni és azokat ez igazán jó ügy szolgálatában értékesíteni.

Fából készült Szász (Sommer) Vilmos két automatikus játékszere is, az ágakódó borzeb és az egerésző macska, amelyek fölött egyszerű szerkezetekkel meglepően természetes mozdulatokat produkálnak. Felnőtteknek talán még inkább gyönyörűségére szolgálnak, mint gyermekeknek, akik az untalan ismétlődő mozdulat egyformaságát könnyen megúnják. Épenséggel nem gyermekeknek valók Ürmössyné-Benczur Elza torockói bababútorai, amelyek túlságosan törekenyek és — drágák. Pompás tehnikájuk, ragyogó színezetük révén inkább dísz tárgyak, mint játékszerek.

Dr. Éber László.

ITATÓ.

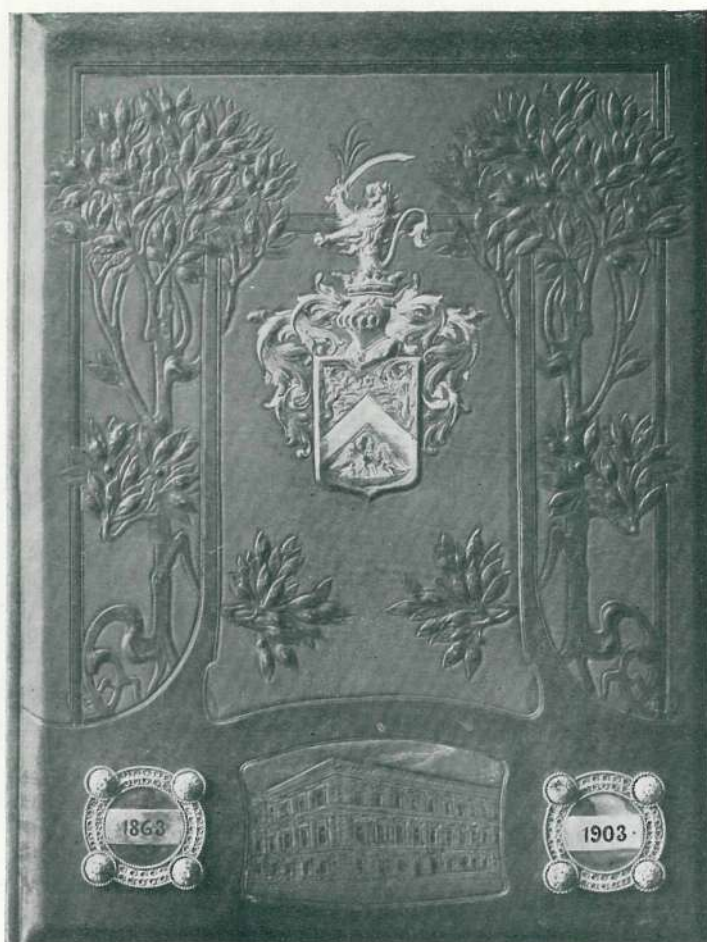
Veszely Vilmos terve után készült a hegybánya-szélaknai áll. gyermekjáték-tanműhelyben.

KEZTYÜDOBOZ FÖDELE.

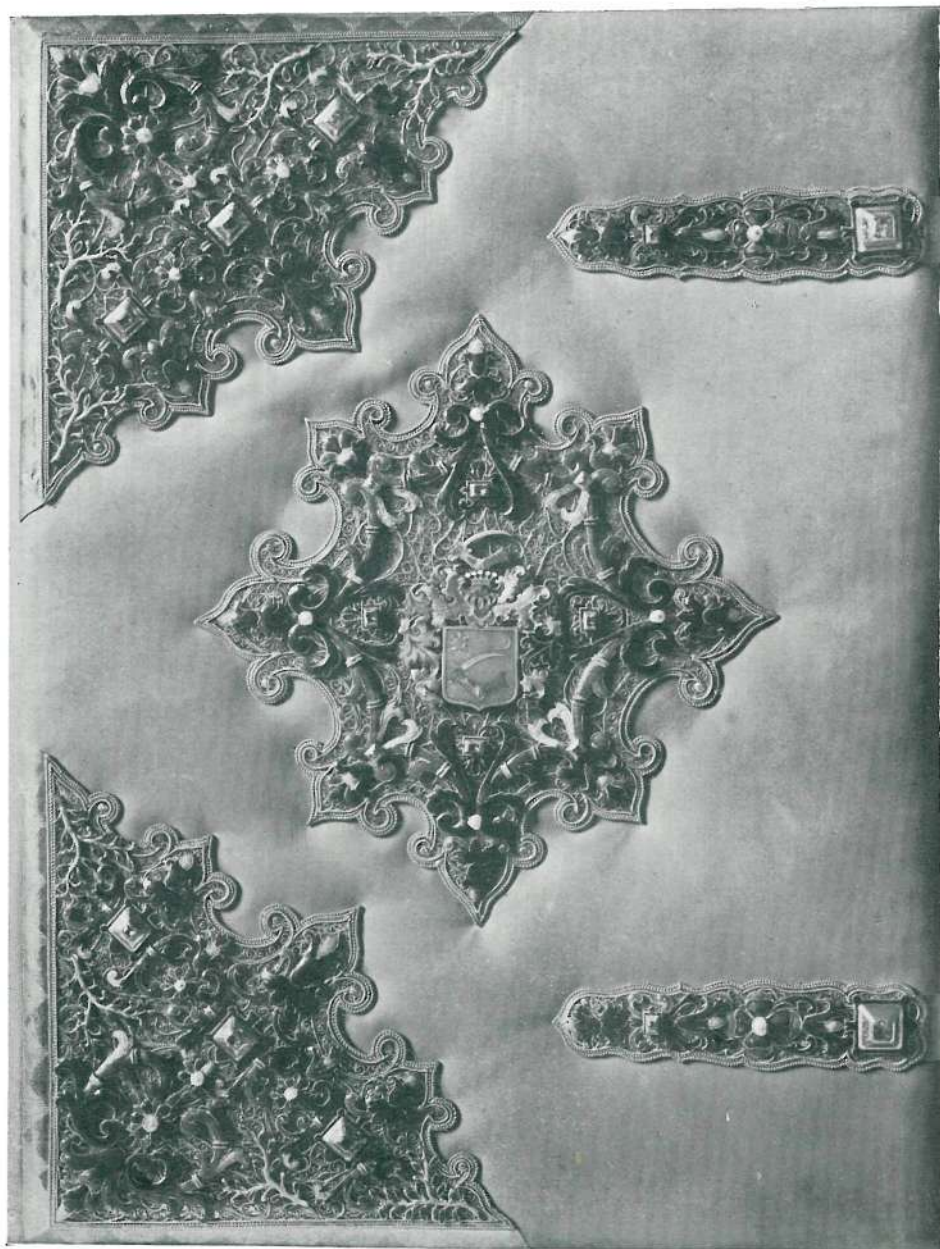
NAGY SÁNDOR RAJZA UTÁN
BÖRBE METSZETTE FISCHHOF JENŐ.

EMLÉKALBUM

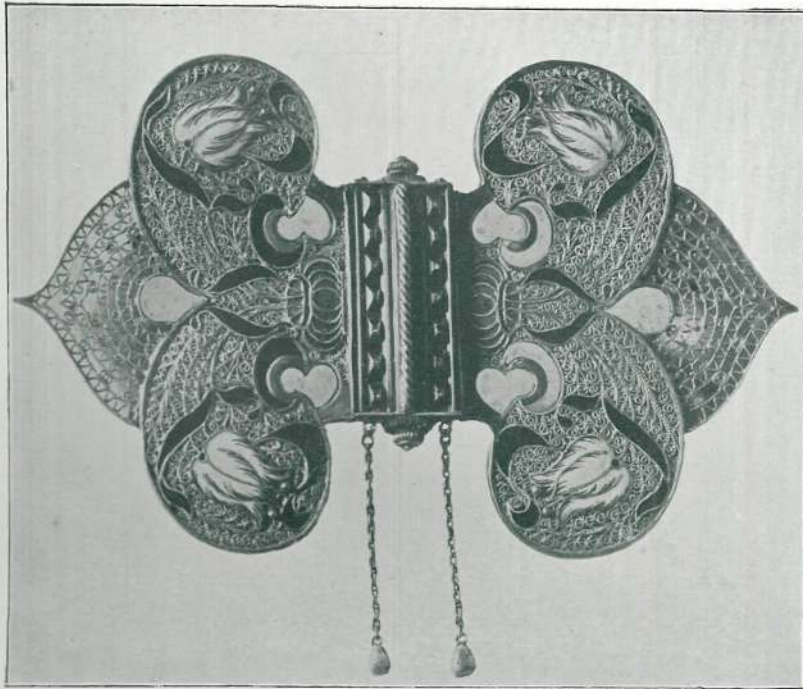
FISCHHOF JENŐTŐL.

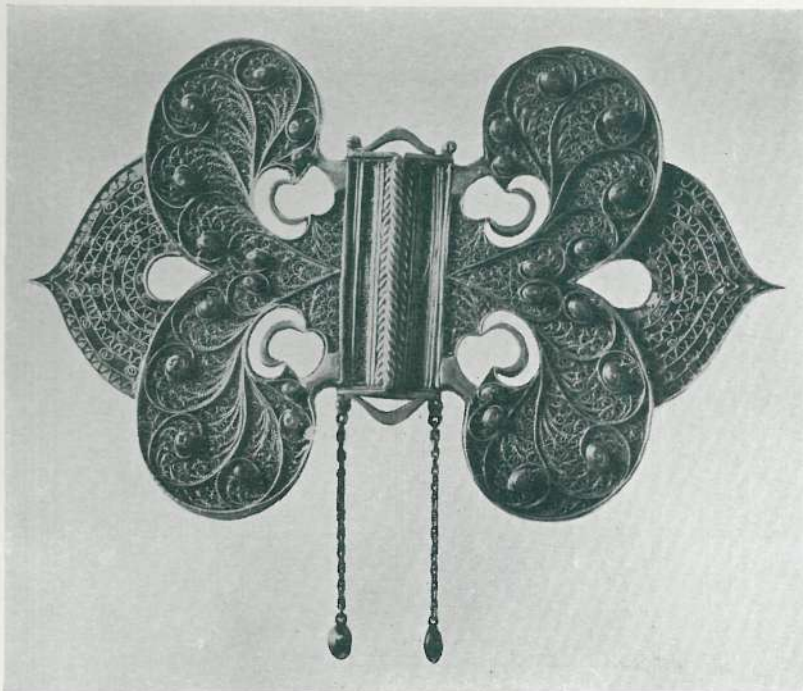
DÍSZALBUM.
A KOLOZSVÁRI SZABADELVŐPÁRT
AJÁNDÉKA HEGEDŰS SÁNDORNAK
KÉPVISELŐSÉGÉNEK 20 ÉVES
JUBILEUMÁRA.

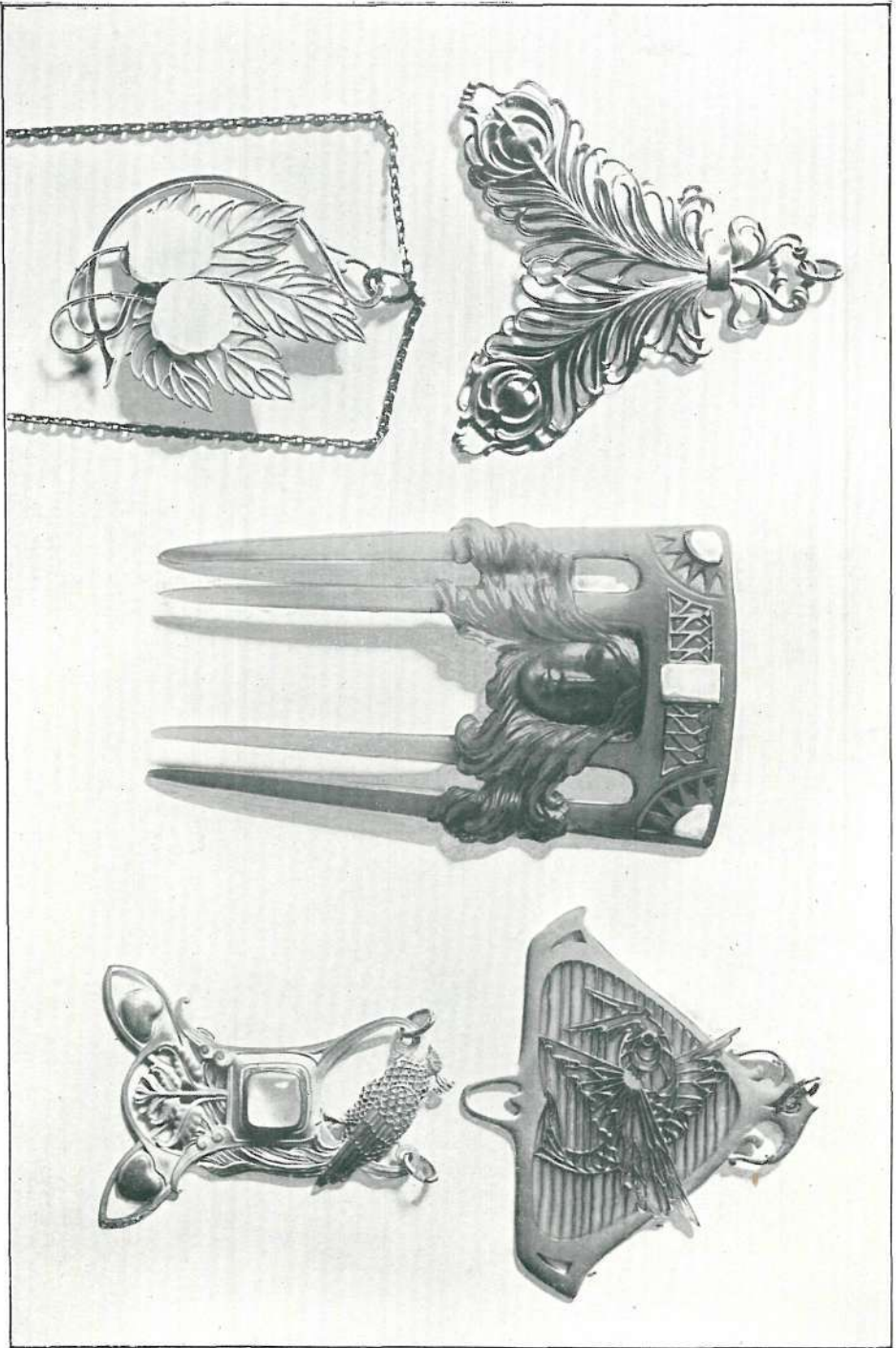
KÉSZITETTE
SÁRGA JÁNOS
KOLOZSVÁR.

NŐI MENTE-CSATOK
EZÜSTBŐL.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
HÁRY GYULA.

A JOUR ZOMANCOS
ÉKSZEREK ARANYBÓL.

DRÁGAKÖVES, FARAGOTT
FÉSŰ SZARUBÓL.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
TARJÁN OSZKÁR.